

T.C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİMDALI

NEVŞEHİR İLİ İÇİN COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ DESTEKLİ
TURİZM ROTA PLANLAMASI

Yüksek Lisans Tezi

Fatih SUCU

Danışman

Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR

Nevşehir

Aralık-2022

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Fatih SUCU

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Nevşehir İli İçin Coğrafi Bilgi Sistemleri Destekli Turizm Rota Planlaması” adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Fatih SUCU

Danışman

Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR

Coğrafya Ana Bilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR

KABUL VE ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR danışmanlığında “Nevşehir İli İçin Coğrafi Bilgi Sistemleri Destekli Turizm Rota Planlaması” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

29/12/2022

JÜRİ

İMZA

Danışman Doç. Dr. Şenay Güngör

Üye Dr. Öğrt. Üyesi Öznur Akgiş İlhan

Üye Doç. Dr. Ahmet Uysal

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../... tarihli ve sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

.../.../...

.....

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Günümüzde aktif bir şekilde sürekli değişen ve yenilenen turizm olgusu araştırılmaya ve katılımlar sunulmaya değerdir. Bu amaç doğrultusunda çıktığım bu yolda turistlerin bilinen turizm destinasyonları dışında da gününbirlik olarak önemli potansiyele sahip mekanları ziyaret etmeleri için turizm rotaları oluşturulmuştur. Bu süre zarfında bilgi birikimini, deneyimlerini benimle paylaşan ve en önemlisi değerli zamanını bana ayıran çok kıymetli danışmanım Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR'e, çalışmalarım sırasında bana her zaman yol gösteren ve yüksek lisans yapma korkularımı aşmamı sağlayarak yüksek lisans maceramın başlamasına vesile olan Dr. Öğr. Üyesi Fatih ADIGÜZEL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışma boyunca ihtiyaç duyduğum tüm verileri ücretsiz sağlayan ve MapInfo Pro ve MapBasic programlarımı konusunda destek sağlayan Başarsoft Bilgi Teknolojileri A.Ş. firmasına, ABAP21S21 Projesini destekleyen Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi'ne ayrıca teşekkür ederim.

Son olarak tez çalışmam süresince tüm desteğini esirgemeyen, yoğun çalışmalarına karşı sonuna kadar sabır gösteren ve tez yazma konusunda tecrübeleriyle her zaman yanımda olan eşim Ayşe ŞARDAĞ SUCU'ya çok teşekkür ederim.

NEVŞEHİR İLİ İÇİN COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ DESTEKLİ TURİZM ROTA PLANLAMASI

Fatih SUCU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Coğrafya Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Aralık 2022

Danışman: Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR

ÖZET

Tarih boyunca insanlığın devamlı olarak yeni şeyler keşfetme arzusu çeşitli turizm faaliyetlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bütün dünyada turizm sektörünün göstermiş olduğu büyüme ile birlikte günümüzde turizm aktiviteleri ve turist motivasyonlarında büyük bir değişim meydana gelmiştir. Küresel rekabetin artması ile ortaya çıkan teknolojik, ekonomik ve siyasal değişimler turizme de farklı bir boyut kazandırmıştır. Turizmin gelişmesi hem ülke ekonomisini hem de yerel ekonomiyi canlandırması ve yaşam standartlarını artırması açısından önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte son yıllarda turistlerin de doğal ve kültürel mekanlara artan ilgisi turizm işletmeleri arasında rekabet ortamı oluşturmuştur. İşletmecilerin ürün çeşitlendirmeye yönelik çalışmaları, ulusal turizm örgütleri ve kamu yerel yönetimlerinin alternatif mekanlar oluşturma yönündeki planları “turizm rotaları” kavramını gündeme getirmiştir. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası turizm faaliyetlerinde önemli bir konuma sahip olan Nevşehir ili çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Coğrafi bilgi sistemleri yazılımlarından MapInfo Pro 2021.1, MapBasic 2021 tercih edilerek hazırlanan bu çalışmada Nevşehir Merkez İlçesi’nden çevre illere maksimum 3 saatlik mesafedeki turizm destinasyonları tespit edilmiştir. Günübirlük turistik geziler temel alındığı için maksimum varış süresi 3 saat olarak belirlenmiştir. 1, 2 ve 3 saatlik mesafede ulaşılabilen turizm destinasyonları belirli kategorilere ayırarak haritalandırılmıştır. Rotalar oluşturulurken yapılan yol matrisi analizinde ulaşım zamanını etkileyebilecek faktörlerden olan yolların türü (anayol, tali yol, otoyol, kavşak, şerit sayısı) ve maksimum hız limitleri, trafik durumları ve kavis durumları hesaba katılmıştır. Gerçekleştirilen analizler sonucunda hazırlanan haritalarda popüler olan turizm destinasyonlarının (Peribacaları, yer altı şehirleri, balon turu vb.) yanı sıra günübirlük gezilebilecek birçok turizm destinasyonunun olduğu

ortaya konulmuştur. Analizler neticesinde, 20 farklı turizm çekicilik kategorisi kullanılarak 1, 2 ve 3 saatlik sürelerde ziyaret edilebilecek toplam 745 turizm destinasyonunun olduğu tespit edilmiştir. Bu süre zarfında toplam 15 il, 102 ilçeye ulaşım sağlanabilmektedir. En fazla destinasyonunun bulunduğu ilçeler içerisinde Nevşehir Merkez İlçesi'nde 46, Aksaray Merkez İlçesi'nde 44, Adana Seyhan İlçesi'nde 42 turizm mekânı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafi Bilgi Sistemleri, Turizm, Nevşehir, Turizm Rotaları.

TOURISM ROUTE PLANNING WITH SUPPORT OF GEOGRAPHICAL INFORMATION SYSTEMS FOR NEVSEHIR PROVINCE

Fatih SUCU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences

Department of Geography, MA, December 2022

Supervisor: Assoc. Dr. Şenay GÜNGÖR

ABSTRACT

Throughout history, humanity's desire to constantly discover new things has paved the way for the emergence of various tourism activities. With the growth of the tourism sector all over the world, there has been a great change in tourism activities and tourist motivations. Technological, economic and political changes that emerged with the increase in global competition have brought a different dimension to tourism. The development of tourism plays an important role in stimulating both the country's economy and the local economy and increasing living standards. However, the increasing interest of tourists in natural and cultural places in recent years has created a competitive environment among tourism enterprises. The works of the operators for product diversification, the plans of national tourism organizations and public local administrations to create alternative venues have brought the concept of "tourism routes" to the agenda. In this context, Nevşehir province, which has an important position in national and international tourism activities, has been determined as the study area. In this study, which was prepared by choosing MapInfo Pro 2021.1, MapBasic 2021, one of the geographic information systems software, tourism destinations with a maximum distance of 3 hours from Nevşehir Central District to the surrounding provinces were determined. Since it is based on daily touristic trips, the maximum arrival time is determined as 3 hours. Tourism destinations that can be reached in 1, 2 and 3 hours distance have been mapped by dividing them into certain categories. In the road matrix analysis made while creating the routes, the type of roads (main road, secondary road, highway, intersection, number of lanes) and maximum speed limits, traffic conditions and curve situations, which are factors that can affect the transportation time, were taken into account. As a result of the analyzes carried out, it has been revealed that there are many tourism destinations that can be visited

on a daily basis, as well as popular tourism destinations (Fairy Chimneys, underground cities, balloon tour, etc.) on the maps prepared. As a result of the analysis, it has been determined that there are 745 tourism destinations that can be visited in 1, 2 and 3 hours using 20 different tourism attractiveness categories. During this period, transportation can be provided to a total of 15 provinces and 102 districts. It has been concluded that among the districts with the highest number of destinations, there are 46 tourism venues in Nevşehir Central District, 44 tourism venues in Aksaray Central District, and 42 tourism venues in Adana Seyhan District.

Keywords: Geographic Information Systems, Tourism, Nevşehir, Tourism Routes.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK.....	ii
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
HARİTALAR LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
TABLolar LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

1.1.Araştırmanın Konusu.....	5
1.2.Araştırmanın Amacı.....	6
1.3.Araştırmanın Önemi	7
1.4. Yöntem	7
1.4.1. Verilerin Analizi.....	8
1.5.Konuya İlişkin Literatür	9

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Turizm.....	13
2.2. Turizm Mekânı.....	20
2.3. Turizm Rotası.....	22
2.4. Coğrafi Bilgi Sistemleri.....	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NEVŞEHİR İLİ TARİHİ VE TURİZMİNİN GELİŞİMİ

3.1.Nevşehir İli Tarihi ve Turizminin Gelişimi	27
--	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Nevşehir Merkez İlçesi'nin Çevre İlçelere Olan Turizm Potansiyeli.....	34
4.2.Nevşehir Merkez İlçesi'nden Çevre İlçelere Günöbirlik Turizm Mekanları	36

4.2.1. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Adana İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	36
4.2.2. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Aksaray İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	38
4.2.3. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Ankara İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	39
4.2.4. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Çorum İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	40
4.2.5. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kahramanmaraş İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	41
4.2.6. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Karaman İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	41
4.2.7. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kayseri İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	42
4.2.8. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kırıkkale İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	43
4.2.9. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kırşehir İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	44
4.2.10. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Konya İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	46
4.2.11. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Mersin İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	47
4.2.12. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Nevşehir İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	48
4.2.13. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Niğde İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	49
4.2.14. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Sivas İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	51
4.2.15. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Yozgat İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları	52

BEŞİNCİ BÖLÖM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç	54
5.2. Öneriler	55
KAYNAKÇA	57
ÖZGEÇMİŞ	69

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. Çalışma Alanı Lokasyon Haritası	6
Harita 2. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Çevre İlçelere Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita.....	34
Harita 3. Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 Saatlik Mesafede Ulaşılabilen İller ve Turistik Mekân Sayılarını Gösteren Harita.....	35
Harita 4. Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 Saatlik Mesafede Ulaşılabilen İlçeler ve Turizm Mekân Sayılarını Gösteren Harita.....	36
Harita 5. Nevşehir Merkez İlçesinden Adana İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	37
Harita 6. Nevşehir Merkez İlçesinden Aksaray İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	38
Harita 7. Nevşehir Merkez İlçesinden Ankara İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	39
Harita 8. Nevşehir Merkez İlçesinden Çorum İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	40
Harita 9. Nevşehir Merkez İlçesinden Karaman İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	41
Harita 10. Nevşehir Merkez İlçesinden Kayseri İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	42
Harita 11. Nevşehir Merkez İlçesinden Kırıkkale İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	44
Harita 12. Nevşehir Merkez İlçesinden Kırşehir İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	45
Harita 13. Nevşehir Merkez İlçesinden Konya İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	46
Harita 14. Nevşehir Merkez İlçesinden Mersin İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	48
Harita 15. Nevşehir Merkez İlçesinden Nevşehir İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	49
Harita 16. Nevşehir Merkez İlçesinden Niğde İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita	50

Harita 17. Nevşehir Merkez İlçesinden Sivas İlçelerine Günöbirlik Turizm	
Mekanlarını Gösteren Harita	51
Harita 18. Nevşehir Merkez İlçesinden Yozgat İlçelerine Günöbirlik Turizm	
Mekanlarını Gösteren Harita	53

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Turizm Çeşitleri (Kozak vd., 2006).....	19
Şekil 2. 2010-2021 Yılları Arasında Nevşehir'de Müzeleri Ziyaret Eden Toplam Ziyaretçi Sayıları (Kaynak: Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü).....	31
Şekil 3. 2010-2021 Yılları Arasında Nevşehir'de Konaklama Tesisinde Geceleyen Yerli ve Yabancı Turist Sayısı (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı)	32
Şekil 4. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Varış Süresine Göre Toplam Turizm Destinasyon Sayısı	35

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Turizm Mekân Kategorileri Tablosu.....	9
Tablo 2. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Adana İlçelerine 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları	37
Tablo 3. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Aksaray İlçelerine 1 Saat ve 2 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları	38
Tablo 4. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Ankara İlçelerine 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları	40
Tablo 5. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kayseri İlçelerine 1 saat, 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları	43
Tablo 6. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kırşehir İlçelerine 1 saat, 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları	45
Tablo 7. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Konya İlçelerine 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları	47
Tablo 8. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Nevşehir İlçelerine 1 saat ve 2 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları	49
Tablo 9. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Niğde İlçelerine 1 saat, 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları	50
Tablo 10. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Sivas İlçelerine 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları	51
Tablo 11. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Yozgat İlçelerine 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları	53

GİRİŞ

Coğrafya, turizm sektörünün gelişmesinde esas role sahiptir. Genel olarak turizm, diğer alanlardan ziyade coğrafi fenomenlerle ilişkilidir. Bunun sebepleri arasında turizmin mekânsal olması ve coğrafyaya bağlıdır. Turizm coğrafyası; turizm mekanlarının, turizmin çevresel etkilerinin, turizm sektörünün idari endişelerinin yanı sıra turizm sosyolojisi hakkında çalışmalar gerçekleştirilmesini kapsamaktadır. Literatüre bakıldığında bunlara ait birçok çalışmanın olduğu görülmektedir (Williams ve Shaw, 1994; Brewer, 1978; De Blij ve Muller, 1991). Bugün global ölçekte hizmet alanında önemli bir role sahip olan turizm gün geçtikçe önemi artmaktadır. Günümüzde büyük bir hızla gelişerek büyümeye devam eden endüstrilerden biri haline gelmiştir (Smith, 1993; De Freitas, 2003; Hamilton ve Tol, 2004; Scott ve Lemieux, 2010; Nagy ve Piscoti, 2016; Hu vd., 2020; Gavilanes vd., 2021; Prameshwori vd., 2021). Yılda neredeyse 1,2 milyara yakın turist faaliyet gösterdiği uluslararası turizm sektörü 290 milyona yakın istihdam ve yıllık 7,2 trilyon dolar civarında gelir kaynağı sağlamaktadır (Lim vd., 2019). Fakat 2000’li yıllarda turizmin büyük öneme sahip olmasına ve bu alanda yapılan çalışmaların artmasına karşın turistlerin zamansal ve mekânsal davranışları üzerinde çok fazla durulmamıştır (Shoval ve Isaacson, 2007). Oysaki turizm, esasında mekânsal bir faaliyettir ve turist kökeninin olduğu yerden varış yerine ve varış yerinden geriye dönüş seyahatini kapsamaktadır (Becken Vuletich ve Campbell, 2007). Fakat turistlerin mekânsal ve zamansal davranışlarındaki farklılıkların olması söz konusu seyahati zorlaştıran bir süreç sürüklemektedir. Son zamanlarda turistler yolculuklarını planlarken standartların altında kaynak ayırmakta ve daha kompleks, daha titiz ve fiyatlara karşı daha hassas bir tutum içerisine girdiler (Buhalis ve Law, 2008).

Hakikaten de birçok turist kısıtlı bir bütçesi ve vakti olmasından dolayı turistler, gezilecek olan mekanlarda en ilgi çekici ve merak uyandıran mekanları tercih etmek durumunda kalabilmektedir (Vansteenkoven vd., 2011). Bu sebepten ötürü turizm

işletmecileri daha fazla turistin dikkatini çekmek, popüler turizm destinasyonlarının çekiciliğini arttırmak amacıyla geziler ve seyahatler için güzergahlar oluşturup sunmaktadır. Çeşitli istekleri olan turistlerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gün geçtikçe farklı çeşitlilikte turizm rotaları geliştirilmektedir (Han, Guan ve Duan, 2014). Yolculuk esnasında turistlerin yolculuk amacını ve trafik rotalarının tespit edilmesi, kısıtlı olan bir zaman içinde turistik destinasyonları gezmesi ve memnuniyetinin yüksek seviyelerde olması gerekir.

Bir destinasyonu ilk defa ziyarete gelen turistler, yolculuğa başlamadan önce veya yolculuk esnasında tur güzergahlarını hazırlamaları fazla vakit alabilmektedir (Abbaspour ve Samadzadegan, 2011). Söz konusu vakit kaybıyla beraber ziyaret edilecek turistik mekanları tespit etmek ve tespit edilecek yerlere rota oluşturmak kolay bir iş değildir (Wu vd., 2017). Gezi planlamaları oluşturulurken turistlerin bireysel menfaatleri ve yolculuk kısıtlamalarıyla uygun olacak şekilde farklı birçok merak uyandırıcı mekân içinden olası mekanlar çerçevesine indirgenmelidir. Sonrasında gününbirlik geziler içinden merak uyandıran ve ilgi çekebilecek yerler tespit etmeleri, tur süresince hangi destinasyona kaçınıcı sırada ziyaret etmeleri gerektiğini belirlemeleri ve bu sıralamaya göre ulaşım planlamasının hazırlanmış olması beklenmektedir (Gavalas vd., 2017). Turistlerin ziyaret edebilecek turistik mekân tercihlerinde karşılaştıkları esas güçlükleri ortadan kaldırmak amacıyla bilgi birikimlerinin yetersiz olduğu konularda eksikliğin karşılanması ve fonksiyonel bir rota üzerinde esas destinasyonların ön plana çıkarılıp tanıtılması önemli rol oynamaktadır (Pedrana, 2014; Wolfgang, Alexander ve Herzog, 2017). Günümüzde turistler, ihtiyaç duyduğu eksik bilgilerini teknoloji vasıtasıyla fazlasıyla giderebilmektedir (Tussyadiah ve Fesenmaier, 2008; Pedrana, 2014). Yazılım sektörünün gelişmesiyle özellikle farklı rota oluşturma programların geliştirilmesi ile turistler için çeşitli güzergahlar hızlı bir şekilde oluşturulabilmektedir (Shcherbina ve Shembeleva, 2014; Yun ve Park, 2014).

Turistlerin ilgisini çeken destinasyonlar mekânsal analiz programları aracılığıyla belirlenebilir ve haritaları hazırlanabilir (Castillo-Vizuetes vd., 2021). Bu programlardan birçoğu Coğrafi Bilgi Sistemlerine (CBS) uygun olarak hazırlanmıştır ve turizm sektörü için önemli analizler ve haritalar hazırlanabilmektedir. Bugün birçok

karar destek aşamasında sıkça tercih edilen Coğrafi Bilgi Sistemleri ile mekânsal veri tabanı oluşturulabilmektedir ve ulaşım planlama aşamasında çeşitli analizlerle önemli bir rol oynamaktadır. Coğrafi Bilgi Sistemleri sayesinde ziyaret edilecek yerler için oluşturulacak rotaların planlanmasında alınacak olan kararların sağlıklı, doğru ve ulaşılabilirliği yüksek sonuçlar elde edilir (Geymen ve Dedeoğlu, 2016).

Coğrafi Bilgi Sistemleri, rota planlaması yapılırken kısa sürede ve doğru güzergahı oluşturmak amacıyla ağ analizi özelliği sunarak turistlerin vakitten ve ekonomiden tasarruf etmesini sağlamaktadır (Barringer vd., 2002; Connell ve Page, 2008; Prameshwori vd., 2021). Ağ analizleri, ilişkisel dataları bir araya getirerek bir matris şeklinde hazırlanıp merkezilik ve yoğunluk gibi farklı değişkenler kullanılarak hesaplanır (Scott, Baggio ve Cooper, 2008). Coğrafi Bilgi Sistemleri aracılığıyla gerçekleştirilen ağ analizleri, vektör yol datası kullanılarak iki nokta (başlangıç noktası ve varış noktası) arasında en uygun güzergahı oluşturmayı sağlar ve seyahat süresi açısından ziyaretlerin optimum planlanmasına destek olur (Prameshwori vd., 2021).

Günümüzde şehirleşme oranında artışların yaşanması, iklimlerde değişikliklerin meydana gelmesi, yeşil sahaların giderek azalması gibi faktörler insanların hayat kalitesini doğrudan etkilenmektedir. Bu nedenle insanlar sağlıklı çevre koşullarının yarattığı olumsuz durumlardan kurtulmak ve kendilerini daha iyi hissedebilmek için turistik gezilere yönelmektedir. Böylece turizm sektörü Dünyanın en hızlı gelişen sektörlerin başında gelmekte ve turizm destinasyonları her zamankinden daha fazla önem kazanmaktadır. (Smith, 1993; De Freitas, 2003; Hamilton ve Tol, 2004; Scott ve Lemieux, 2010; Nagy ve Piscoti, 2016; Hu, Chang ve Lin, 2020; Gavilanes vd., 2021; Prameshwori vd., 2021). Ancak turistlerin zamanlarının sınırlı olması ve fiyatlara daha duyarlı olmaları destinasyon tercihlerinde daha seçici olmalarına neden olmaktadır (Buhalis ve Law, 2008; Vansteenwegen vd., 2011). Bu durum herhangi bir seyahat planlaması öncesinde en ilginç yerlerden oluşan en makul turizm rotalarının belirlenmesini zorunlu hale getirmektedir.

Teknoloji, ulaşım ve iletişimdeki gelişmelerden dolayı farklı mekânlar arasında giderek daha karmaşık hale gelen ilişki ağları, mekânsal analiz yazılımlarından biri olan CBS teknolojileri yardımıyla analiz edilebilmektedir. Özellikle ağ analizleri sayesinde en kısa ve en iyi rotalar belirlenebilmekte ve bütçe ve zamandan tasarruf

sağlanmaktadır. Bu nedenle Coğrafi Bilgi Sistemleri, yaşamın birçok alanında olduğu gibi turizm destinasyon rotalarının belirlenmesinde de oldukça kullanışlıdır (Barringer vd., 2002; Connell ve Page, 2008; Scott, Baggio ve Cooper, 2008; Prameshwori vd., 2021). Nitekim son yıllarda CBS temelli turizm rotalarını konu alan çalışmaların sayıları artış göstermiştir (Gill ve Bharath, 2013; Peng vd., 2016; Abubakar, Idoko ve Ocholi, 2017; Liu, Huang ve Fu, 2017; Nicolosi vd., 2018; Astor, Purwandhari ve Aprian, 2020; Calderón Puerta ve Arcila Garrido, 2020; Hu, Chang ve Lin, 2021; Prameshwori vd., 2021; Güngör, 2022). Söz konusu çalışmalardan farklı olarak, tarihi ve coğrafi yapısından ötürü çeşitli kültürlere ev sahipliği yapmış Nevşehir Merkez İlçesi başlangıç noktası kabul edilip çevre illere ve ilçelere olan günübirlik turizm destinasyonlarını belirlemek bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmuştur. Günübirlik turizm rotası önerileri getirmek ve böylece turistlere bir rehber oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu bağlamda tez çalışması beş bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölüm olan araştırmanın kapsamında araştırmanın konusu, amacı ve yöntemine yer verilmiştir. İkinci bölümde olan kavramsal ve kuramsal çerçeve de çalışmada kullanılan turizm, turizm mekânı, turizm rotası ve Coğrafi Bilgi Sistemleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde çalışma alanının geçirmiş olduğu dönüşümlerin daha iyi anlaşılabilmesi için Nevşehir'in kent tarihi ve turizm gelişiminden bahsedilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde Nevşehir Merkez İlçesi'nden çevre ilçelere saatlik mesafede yer alan turizm rotaları tablo ve haritalarla desteklenerek elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Beşinci bölüm olan sonuç kısmında; bulguların eleştirel olarak yorumlanması ve önerileri üzerinde durulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

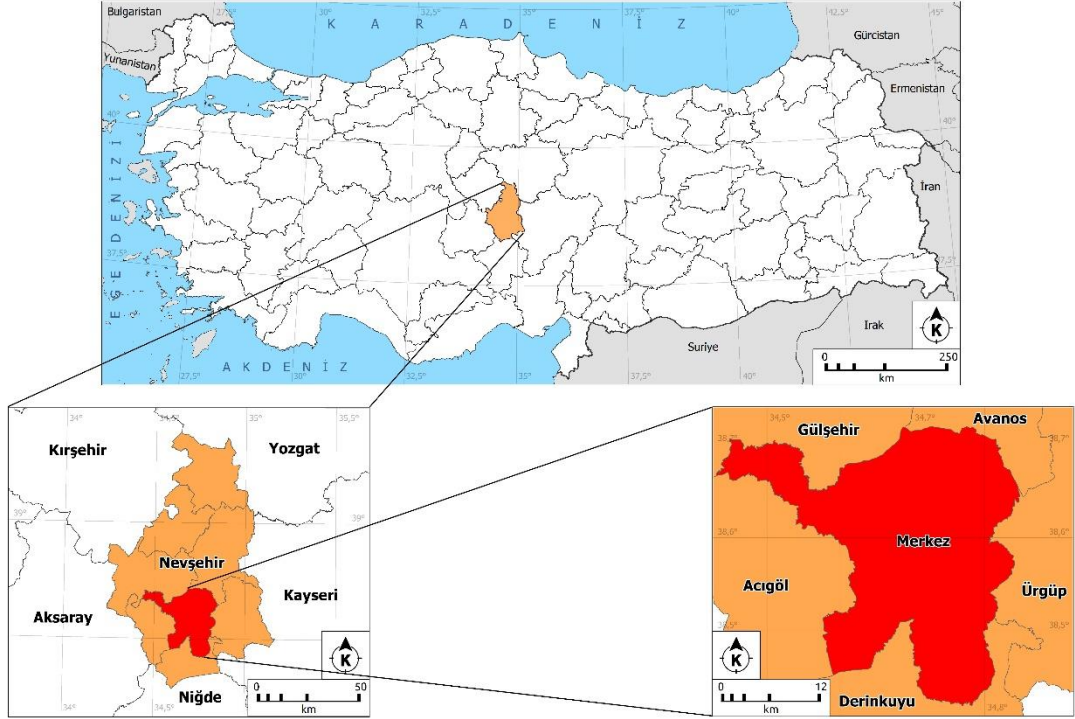
ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

1.1.Araştırmanın Konusu

Günümüzde turistlerin doğal ortamlara ve kültürel miras alanlarına olan ilgileri artmaktadır. Özellikle turizm işletmecileri bu durumun farkında olarak turizm alanlarını planlama üzerine çalışmalar gerçekleştirmektedir. Bu durum ise “turizm rotaları” teriminin önem kazanmasını sağlamaktadır. Turizm rotaları tasarlanırken turizm mekanlarına ait bilgilerle analizlerinin yapılabilmesine olanak sağlayan coğrafi bilgi sistemleri tercih edilmektedir.

Yapılacak olan bu çalışmada en çok turist alan illerimizden biri olan Nevşehir ilinin kalkınmasını sağlamak amacıyla çalışmada turizm potansiyeli belirlenerek turizmin sürdürülebilir gelişmesi için turizm rotaları oluşturulacaktır. Nevşehir ilini ziyaret eden turistlerin zamanlarını en iyi şekilde geçirmesi ve turistik değerleri birbirine bağlayıp bir köprü oluşturmak amacıyla tek başına turistler için çekici olmayan turistik yerlerin daha fazla tanıtılması planlanmaktadır.

NEVŞEHİR MERKEZ İLÇESİ LOKASYON HARİTASI

Harita 1. Çalışma Alanı Lokasyon Haritası

1.2.Araştırmanın Amacı

Turizm rotaları özellikle turistler açısından ele alındığında bir bölgenin gezilmesini, keşfedilmesini ve ziyaretçilerin zamanını daha verimli bir şekilde geçirmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda turizm rotaları belli bir güzergâh üzerinde alternatif ürün çeşitliliği oluşturmaktadır. Gün geçtikçe de ekoturizm rotaları veya gastronomi turizmi rotaları gibi farklı çeşitleri ortaya çıkmaktadır. Oluşturulan güzergâhların amacı turistleri rota boyunca yönlendirerek kontrollü bir şekilde, doğal ve kültürel turizm değerlerinin keşfedilmesidir. Böylece güzergâh üzerindeki bilinmeyen tarihi ve kültürel değerlerin korunmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktadır. Turist açısından önemli bir diğer avantajı ise alternatif turizm rotalarıyla seçim şansının olmasıdır. Çünkü organize turlara katılan turistler genellikle turizm rotasıyla ilgili çok fazla seçim yapamamaktadır. Turizm rotaları ile birlikte her türlü alansal, noktasal ve çizgisel ölçekte turistik değer ve etkinlikler birbirine bağlanarak bir bütünlük sağlanır ve noktasal alandan genele yaymak suretiyle turizm faaliyetleri daha çekici hale getirilir.

Çalışma alanı olarak seçilen Nevşehir ili turizm potansiyeli bakımından büyük öneme sahiptir ve yıllık ziyaretçi sayısı açısından ülkemizin önde gelen şehirlerindedir. Buna rağmen bölgede hala keşfedilmemiş, az bilinen veya tek başına turizm destinasyonu olarak değerlendirilmeyen, tarihi, doğal ve kültürel anlamda görülmeye değer mekânlar bulunmaktadır. Bu mekânların turizme kazandırılması, ekonomik açıdan bölgeye katkı sağlaması ve korunarak gelecek nesillere aktarılması için bölgede alternatif turizm rotalarının oluşturulması gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı coğrafi bilgi sistemleri kullanılarak turizm rotalarının belirlenmesi ve sonuçlarının turizm faaliyetleri açısından ele alınmasıdır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Ülkemiz çeşitli özellikleri ile zengin bir potansiyele sahip olmasıyla birlikte turizm açısından da çeşitliliğe sahiptir. Daha küçük lokal bölgelerde ekonominin canlandırılması için şehirlerin markalaşması gerekmektedir. Markalaşma çalışmalarında turizm sektörünün önemli bir rol üstlenmesiyle turizm rotalarının oluşturulması da önem kazanmaktadır. Bu kapsamda turizm faaliyetleri açısından önemli bir konuma sahip olan Nevşehir ili çalışma alanı olarak belirlenmiştir ve hazırlanacak olan turizm rota planlaması ile turizm potansiyelini arttırması açısından bu çalışma büyük öneme sahiptir. Bu çalışmanın Nevşehir turizm sektörünün gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmekte ve tek başına çekiciliği olmayan turistik yerlerin ön plana çıkabileceği öngörülmektedir.

1.4. Yöntem

Nevşehir ilinde belirli bir zaman sürede ziyaret edilebilecek turistik mekanları belirlenme ve alternatif güzergahlar oluşturmak amacıyla kullanılacak olan veriler Başarsoft Bilgi Teknolojileri A.Ş. firmasından temin edilmiştir. Bu veriler güncel il, ilçe, yol ve önemli noktalardan oluşmaktadır. Nicel araştırma yöntemleri tercih edilerek hazırlanacak olan bu çalışmada güzergahların belirlenmesi için yapılacak olan topolojik kontroller, ağ analizleri ve sonuçta ortaya konulacak olan haritalar için bir araç olarak coğrafi bilgi sistemleri kullanılmıştır. Coğrafi Bilgi Sistemleri yazılımları olarak Başarsoft Bilgi Teknolojileri A.Ş. firmasından temin edilen MapInfo Pro v.2021, MapBasic v.2021 tercih edilmiştir. Sonuç olarak Nevşehir ili için Coğrafi Bilgi Sistemleri kullanılarak gününbirlik turizm güzergahları belirlenip turizm rotaları haritası oluşturulmuştur.

1.4.1. Verilerin Analizi

Bu çalışma, Nevşehir Merkez İlçesi'nden çevresine doğru gününbirlik ziyaret edilebilecek turizm destinasyonları belirlenmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemleri tercih edilerek Coğrafi Bilgi Sistemleri kullanılmıştır. Kullanılan turizm destinasyonları, il sınırı, ilçe sınırı ve yol datası Başarsoft Bilgi Teknolojileri A.Ş. firmasından temin edilmiştir. İl sınırı, ilçe sınırı, şehir merkezleri ve yol datası vektör veri formatında; turizm destinasyonları datası ise excel formatında alınmıştır. Elde edilen bu veriler 2021 yılına ait olup güncel datalardan oluşmaktadır. Turizm destinasyonları excel datasında mevcut olan enlem ve boylam koordinat bilgisi kullanarak MapInfo Pro programında koordinattan nokta oluşturma işlemi yapılarak vektör formatta harita üzerine eklenmiştir. Turizm destinasyonlarının konumlarının doğruluğunu teyit etmek amacıyla Google Maps altlığı aracılığıyla yaklaşık 50 mekân kontrol edilmiştir. Yol verisi vektör formatta alınmıştır ve yolların maksimum hız limitleri, trafik durumlarına göre ortalama hızları, şerit sayısı, yol türleri (anayol, otoyol, tali yol), uzunluk bilgileri yer almaktadır.

Ağ analizinde kullanılacak olan yol verisinde herhangi bir kopukluk veya hatanın olup olmadığını kontrol etmek amacıyla topoloji kontrolü yapılmıştır. Topoloji kontrolü, vektör datalarda birbiri ile yanlış kesişen, bağlantı kopukluğu veya objeler arasında boşlukların tespit edilmesinde sıkça tercih edilen yöntemlerden biridir. Yapılan kontrol işlemlerinde herhangi bir hataya rastlanmamıştır. Yol matrisi oluşturulurken varış mesafesini etkileyebilecek faktörlerden biri olan yolların şerit sayısına dikkat edilerek özellikle tali yollar yerine anayollar tercih edilmiştir. Hesaplama yapılırken yolların maksimum hız limitleri ve yolların trafik durumlarına göre ortalama hızları dikkate alınmıştır. Varış süresini etkileyebilecek bir diğer faktör olan yolların kavis durumlarına bakılarak daha az kavisli yollar kullanılmıştır. Bu durum varış süresini en optimum süreye düşüreceği ön görülmüştür.

Analizin ilk adımında Nevşehir Merkez İlçesi'nden başlanarak tüm Türkiye'nin ilçe merkezlerine Coğrafi Bilgi Sistemleri yazılımlarından biri olan MapInfo Pro yazılımın ürün ailesinden olan ve daha çok kod yazarak çeşitli analiz ve işlemlerin gerçekleştirildiği Mapbasic v.2021 programı kullanılarak aşağıdaki formülle yol matrisi analizi gerçekleştirilmiştir.

$$Yol\ Süresi = \frac{Yol\ Uzunluğu}{Yolun\ Ortalama\ Hızı}$$

Toplam 973 adet ilçe merkezine gerçekleştirilen analizde araçla maksimum varış süreleri çıkarılmıştır. Varış sürelerinin oluşturulmasıyla 3 saat ve daha az sürede ulaşılabilir ilçeler sorgulanarak ayrı bir veri seti olarak kaydedilmiştir. Gününbirlik bir ziyaret yapılabilmesi için maksimum varış süresi olarak 3 saat olarak belirlenmiştir. Gidiş ve dönüş olarak ele aldığımızda maksimum süre olarak 6 saat sınır olarak konulmuştur. 3 saatte ve daha az sürede ulaşılabilen ilçeler aracılığıyla 1, 2 ve 3 saatte ulaşılabilen turizm destinasyonları noktaları coğrafi sorgu yoluyla tespit edilerek gruplandırılmıştır. Bu süre zarfında toplam 20 turizm çekiciliğine gününbirlik erişilebilir olduğu görülmüştür. Bu sebeple çalışmada 20 adet turizm çekiciliği kategorisi kullanılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Turizm Çekicilikleri Tablosu

Turizm Çekicilikleri	
1.Anıt	11.Müze
2.Antik Kentler	12.Plaj
3.Balon Turu	13.Saray ve Kasırlar
4.Göl	14.Sit Alanı
5.Kale	15.Şehitlik
6.Kayak Merkezi	16.Şelale
7.Mağara	17.Tarihi Eser
8.Manzaralı Yerler	18.Tatil Köyü
9.Meydan	19.Teleferik
10.Milli Park	20.Türbe

İlçe bazlı yol matrisi analizleri tamamlandıktan sonra Coğrafi Bilgi Sistemleri programı olan MapInfo Pro kullanılarak 1, 2 ve 3 saatlik mesafelere göre tematik harita hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra gününbirlik ulaşılabilen her bir ilin ilçe detayında turizm destinasyon haritaları hazırlanmıştır. Bu haritalar sayesinde turistlerin ilgi duyduğu çekiciliğe göre gününbirlik seyahat önerileri sunabilmektedir.

1.5.Konuya İlişkin Literatür

Bugüne kadar turizm rotası oluşturularak ve CBS'den yararlanılarak yapılan çalışmalar çeşitlilik göstermektedir. Gastronomi turizm rotaları oluşturan Erşen (2017) tarafından, İzmir- Karaburun yarımadası ve yarımada üzerinde yer alan köylerde mevcut olan bağcılık, bal, çiftlik ürünleri, fırıncılık faaliyetleri, meyve-sebze, şarap yapımı, zeytin ve zeytinyağı gibi ürünler tema alınarak Karaburun yarımadası için

gastronomi turizmine yönelik bir rota oluşturulmuştur. Yazar (2019), katılımcıların Gökçeada da ki yaşam yılları, ürettikleri ürünleri, satışları ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Anket çalışmasından ve araştırmalardan hareketle Gökçeada'nın gastronomi rotaları oluşturularak, bu rotaların Cittaslow ünvanına sahip Gökçeada'nın hangi ürünleri olduğu tespit edilerek, gastronomi turizmi üzerine etkileri değerlendirilmiştir. Gastronomi turizmine yönelik yapılan başka çalışmalarda bulunmaktadır (Çakır, Çiftçi ve Çakır, 2017; Büyük ve Can, 2020; Üzülmaz ve Akdağ, 2020; Onur, 2021).

Ekoturizm rotası oluşturan Türker (2013) tarafından, Bolu, Düzce, Zonguldak, Bartın, Karabük, Kastamonu ve Sinop illerinde bulunan temel ekoturizm çekicilikleri Boyd ve Butler'in ECOS modelinden yararlanılarak ve 6 temel kriter, 27 alt faktörden oluşan bir soru anketi kullanarak değerlendirilmiştir. Uzman grupla yapılan değerlendirmeler sonucunda iki turizm rotası belirlenmiştir. Batı Karadeniz ekoturizm kaynaklarından oluşan Güney Rotası ve Kuzey Rotası oluşturulmuştur. Tekin (2014), Konya'ya gerçekleşen turların yalnızca Mevlâna Müzesi ziyareti amacıyla yapılmasının dışında Konya'nın sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerinde kullanılarak çeşitlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ekoturizm aktiviteleri ve çekiciliklerinden trekking, kuş gözlemciliği, mağara turizmi ve yayla turizmi merkezli rotalar belirlenmiş ve ilçeler bazında ele alınmıştır. Yiğit (2020), Giresun ilinin ekoturizm potansiyelini değerlendirerek bu doğrultuda bir ekoturizm rotası oluşturulmuştur. Alanda uzman kişilerle görüşmeler yapılmış ve rotalar "Giresun İli Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023"de yer alan bölgeler dikkate alınarak belirlenmiştir. İki ekoturizm rotası oluşturulmuş ve bu rotalara katılacak olan turistlere yeni bir turizm ürünü sunulması hedeflenmiştir.

Kültürel turizm ve kültür turizm rotaları konusunda Yılmaz (2021) çalışmasında, kültür turizminde kamu özel iş birliği ile taşınmaz kültürel mirasın bazı önemli örneklerinden olan geçmişi iki bin yıllık tarihe dayanan Galata bölgesi ele alınmıştır. Bölgede yer alan turizm mekanlarının bir rotayla hayata geçirilmesi ve kültürel mirasın çürümeye bırakılmasının önüne geçilerek ve bölgeye ekonomik kazanç sağlaması amaçlanmıştır ve pilot turizm rotalarıyla birlikte maliyeti hesaplanmıştır. Özüpak (2021), Bursa'nın Osmangazi İlçesi sınırları içerisinde yer alan tarihsel ve mimari özellikleri

bakımından ön plana çıkan Hisar Bölgesi kültürel turizm açısından incelenmiştir. Hisar Bölgesi sakinleri ile odak grup görüşmeleri yapılmış ve görüşmeler sonucunda bölge sakinleriyle birlikte kentsel mirası korumak ve sürdürülebilmek amacıyla Hisar Kültür Rotaları oluşturulmuştur. (Sarıkaya Levent ve Uçar, 2018; Keleş Eriçok, 2019; Halaç ve Benzer, 2019; Cihangir ve Demirhan, 2020; Çakmak, 2021).

Coğrafi Bilgi Sistemleri'nin ve dolayısıyla ağ analizlerinin sağlamış olduğu bu kolaylıklar nedeniyle dünyanın çeşitli ülkelerinde CBS temelli alternatif turizm rotaları önerileri sunan çalışmaların sayıları son yıllarda artış göstermiştir. Gill ve Bharath (2013) çalışmasında yoğun trafik sorunlarının yaşandığı Delhi kentindeki turistik yerlerin CBS tabanlı rotası oluşturulmuştur. Çalışma, her bir turistik destinasyondaki ziyaret süresi de dahil olmak üzere, destinasyona varış süresinde en uygun rotayı belirlemektedir. Rota analizinde yol ağının uzunluğu ve zamanı dikkate alınarak tahmini varış süresi üzerinden en hızlı rota hesaplanmıştır. Alkan (2018) çalışmasında, Kurtalan Ekspresi'nin turizme konu olabilecek şekilde tekrardan değerlendirilmesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin turizmle kalkındırılmasına yönelik bir rota hazırlanmıştır. Yörede alternatif turizme uygun sahalara belirlenerek güzergâh boyunca yapılabilecek turizm türleri ve aktiviteleri tespit edilmiş ve Kurtalan Ekspresi güzergâhında yer alan turizm destinasyonları belirlenmiş ve bir turizm rotası oluşturulmuştur. Gentilucci vd. (2019) tarafından, Sibillini dağlarındaki Milli Parkı'nın turizm rotası oluşturulmuştur. Rota üzerinde CBS aracılığıyla eğitim, rota türü, yol yüzeyi, yürüyüş zorlukları ve kasabalardan geçişi değerlendiren bir rota değerlendirme sistemi oluşturulmuştur. Akın (2020), Isparta Atabey İlçesi'nde yer alan doğal ve kültürel turizm destinasyonlarını kısa, orta ve uzun mesafeli turizm rota önerilerini sunmuştur. Prameshwori vd. (2021), turizm destinasyonu için Greater Imphal bölgesinde bulunan hastane, alışveriş merkezi, pazar alanları ve üniversiteler gibi en uygun rota ve hizmetleri tanımlayarak CBS ile destekli ağ üzerinden zaman cinsinden tahmini seyahat süresi ve mesafe tahmini hazırlanmıştır. Yönlendirmede CBS kullanıcılarına turizm amaçlı en kısa ve en yakın tesisi bularak fayda sağladığı gösterilmiştir. CBS tabanlı turizm rota önerileri sunan başka çalışmalar da bulunmaktadır (Peng vd., 2016; Abubakar, Idoko ve Ocholi, 2017; Liu Huang ve Fu, 2017; Nicolosi vd., 2018; Erduran Nemutlu, 2018; Bektöre vd., 2018; İlkuçar ve Çetinkaya, 2018; Arslan, 2019; Astor, Purwandhari ve Aprian, 2020; Calderón Puerta

ve Arcila Garrido, 2020; Dölek, 2020; Hu, Chang ve Lin, 2021; Gül ve Yılmaz, 2020;
Türkel ve Gökdemir, 2021; Ayhan ve Çağlıyan, 2021)

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Turizm

Turizm kavramı, insanoğlunun var olmasından günümüze dek küresel çapta gündemde önemini koruyan bir olgudur (Şeker, 2011: 9). İnsanlar bezirgân, âlim, düşünür veya heyecan arayan olarak tarihin hemen her çağında sağlık, inanç, kültür vb. sebeplerle bir yerden başka bir yere geçme faaliyetinde bulunmuştur (Öztaş ve Karabulut, 2006: 1). Turizm olgusu tarihsel zamanda milattan önce 3000’li yıllara kadar uzandığı bilinmektedir. Milattan önce 3000’li yıllarda Mısır’da yer alan piramit ve diğer kayda değer yapıtları görmek isteyen seyyahlar buraya gelerek ziyaretlerini gerçekleştirmişlerdir. Bu faaliyetler sonucu Mısır’da yine aynı dönemde konaklama tesislerinde gelişmeler yaşanmıştır (Kozak ve Nergiz, 2018: 22). Modern manada turizm olgusu milattan önce 700 yıllarında Olimpiyat Oyunlarının yapılmasıyla ülkeye faklı yerlerden turistlerin gelmesiyle ortaya çıktığı kabul edilmektedir (Kozak vd., 2015: 50).

Turizm olgusunun meydana gelişi, büyümesi, gelişimi ve etkileri ele alındığında çok yönlü ve karmaşık bir yapıya sahip olduğu hemen görülmektedir. “Turizm” kelimesinin Latince kökeni çok eskilere dayanırken 1800’lü yılların başında İngilizce’de kullanılmaya başlanmışken, 1830’lü yıllarda ise Almanca’da sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Basit manada “turizm” sözcüğü “dinlenmek ve tatil geçirmek amacıyla yolculuğa çıkmaktır”. Fakat dinlemek ve tatil yapmanın yanı sıra çeşitli hedeflerle gerçekleştirilen yolculukların da turizm faaliyetleri içinde olması karmaşık tanımların doğmasına sebep olmuştur (Özgüç, 2011). İlk defa Freuler (1905) tarafından yapılan turizm kelimesinin tanımı; “ticaret, endüstri ve küçük sanatların gelişmesi ve ulaştırmanın mükemmelleşmesi üzerine, özellikle hakların ve toplumsal

sınıfların daha çok kaynaşmasının sonucu olarak artan dinlenme, hava değişikliği ihtiyacı ve çevre güzelliğine uyanan eğilim, doğadan zevk almaya dayanan yakın zamanların bir olayıdır” biçimindedir (Demir, 2011).

Turizm kavramı ile ilgili yapılan çeşitli tanımların yanı sıra modern manada turizmin başlangıcı II. Dünya Savaşı sonrasına denk gelmektedir. Savaşın ardından turizm önemli bir faaliyet alanı haline ulaşarak sahilleri, eğlence mekanları, spor alanları, ulaşım vasıtaları ve yolları ile büyük bir sektör olmuştur (Evliyaoğlu,1994).

Farklı tanımları yapılan turizmde, 1963 senesinde Roma’da gerçekleştirilen Uluslararası Turizm ve Seyahat Konferansı büyük rol oynamıştır. Ortaya konulan turizm tanımı bütün sorulara kılavuzluk etmiştir:

- İnsanların devamlı barındığı konutların yer aldığı alanların haricinde sürekli yerleşmemek,
- Herhangi bir şekilde para elde etme, siyasi veya askeri bir amaç gütmemek,
- Özgür bir alanda iş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, eğlenme, kültür, tecrübe edinme veya arkadaş, akraba ziyareti, konferans ve sempozyumlara katılmak vb. sebeplerle bireysel ya da grup halinde gerçekleştirilen gezi,
- Ulaşılan mekânda 24 saatin aşılması ve minimum bir gece kalınmasından meydana gelen tüketim durumu, kültür ve hizmet sanayisidir (Soykan, 2004).

Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanlar Birliği (AIEST) 1980 senesinde yapmış olduğu tanımda “turizm, insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve rutin ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına seyahatleri ve buralardaki turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek geçici süreli konaklamalardan doğan olaylar ve ilişkiler bütünüdür” (Kurt, 2009). 1991 senesinde Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) yeni bir tanım yapmıştır. Bu tanım ise “kendi olağan çevresinin dışında bir yere, belirlenmiş bir süreden daha az kalmak üzere giden ve ana amacı ziyaret ettiği yere para kazanılan bir faaliyetin denemesi dışında seyahat etmek olan kişinin faaliyetlerine **turizm** denir.” şeklindedir.

Olalı ve Timur (1986)’un ortaya koymuş olduğu tanıma göre; temelinde insan bulunan turizm, ikamet ettiği mekan haricinde devamlı olarak yerleşmemek, politik, askeri ve para elde etme hedefi olmadan, özgür bir alanda iş, ilgi, din, sağlık, spor, eğlence,

macera, kültür vb. amaçla; arkadaş veya akraba ziyaretleri, sempozyumlara ve konferanslara gitmek vb. nedenlerle bireysel veya topluluk olarak yapılan yolculuklardan, varılan mekanda 24 saatten daha fazla ya da söz konusu mekanın konaklama yerinde en az 1 gece süreyle bulunmasıyla meydana çıkan iş ve ilişkileri içeren sosyal olay ve tüketim ile hizmet ve kültür endüstrisidir (Kulnazarova, 2010). Edgell ve Swanson (2013) ise turizmi; “ticaret dengesi bakımından muhasebe yönünden yolculuk, ulaşım ve istikrarlı bir iş, hizmet sağlama ve turizm yaratma ekonomisi” şeklinde tanımlamıştır.

Bir insanın olduğu yerden uzaklaşıp farklı mekanlara ulaşarak görmeyi arzulaması için mekânın çekiciliği, ilgi görmesi, ulaşım olanaklarının gelişmişliği vb. faktörler önem taşımaktadır. Çeşitli çekiciliklerin olması turizm sektöründe arz ve talebin doğmasına sebep olmuştur. Turizmin oluşabilmesi için;

- Yolculuğun sürekli bulunan, çalışılan ve günlük gereksinimlerinin karşılandığı alanların haricinde gerçekleştirilmesi,
- Turizm işletmecilerinin ortaya koyduğu ürün ve hizmetlerin konaklama esnasında talep edilmesi,
- Varılan mekânda konaklamanın sürekli olmaması gerekmektedir (Özgüç, 2011).

İlk çağlarda spor, din, sağlık ve ekonomik olmak üzere dört ana sebep ile turizm faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çağda en fazla Romalı varlıklı insanlar yolculuk yapmıştır. Genellikle Mısır’a, Ege Bölgesi ve çevresine gerçekleştirilen yolculuklar natürel çekicilikleri ve tarihi eserleri keşfetmek amacıyla yapılmıştır (Usta, 2016: 31). Özellikle bu dönemde diğer toplumlara göre Romalıların refah seviyesinin fazla olmasının etkisi büyüktür. Roma İmparatorluğu’nun topraklarını genişleterek üç kıtaya kadar yayılması sonucunda yolculukların daha konforlu olması bakımından yollar ve at arabaları geliştirilmiştir (Öztaş ve Karabulut, 2006: 2).

Süreç ilerleyip Orta Çağ’a ulaşıldığında Avrupa’da Roma ve Grek kültürü hakimiyetini yitirerek daha sert bir inanca yerini bırakmıştır. Hem bu çağda hem de gelecek çağlarda insanlar dini inançlarına göre kutsal mekanları ziyaret etmiştir ve bu faaliyetler sonucu dini turizmde ilerleme yaşanmıştır. Orta Doğu’da Haçlı Seferleri

sonucunda insanlar kıtalararası yer değiştirme faaliyetleri bař göstermiştir. Bu hareketler esnasında kullanılan güzergâh üzerinde diğer medeniyetlerle etkileşimle beraber kişilerde çeşitli kùltür ve toplulukları keşfetme ve gezme arzusu doğmuştur. Orta Çağ'da inançlara bağlı olarak dini mekanlara seyahat edilmesiyle ortaya çıkan turizm etkinlikleri sonucunda Mekke, Medine, Kudüs vb. mekanlarda büyük kabileler doğmuştur. Dine dayalı yapılan bu ziyaretler sonucunda bu kutsal kentlerde zenginlik, bolluk oluşmuştur ve refah seviyesi artmıştır (Gürdal, 1995; akt. şen, 2010: 15). Dine dayalı faaliyetlerin yanında aynı devirde İpek Yolu kullanılarak gerçekteştirilen ticaretlerde kıtalararası etkileşimi pozitif yönde etkilemiş ve Avrupa'dan başlayıp Hindistan'a hatta Çin'e doğru giden bir güzergâh meydana gelmiştir.

İlk Çağ'da Roma ile sınırlı kalan yolculuklar bu devirde kıtalararasına taşınarak yeni bir seviyeye ulaşmıştır. Bu olayların yanı sıra dönemin meşhur seyyahı Marco Polo, seyahat ettiği ve gezdiiği yerlerle ilgili yazdığı bilgiler sayesinde turizm faaliyetlerinin büyümesinde önemli katkılar sağlamıştır. Kıtalararası seyahatlerde özellikle can ve mal güvenliğinin sağlanması şüphe duyulmaktaydı. Bu durum Marco Polo'nun uzun seneler boyunca yapmış olduğu seyahatleri ile kırılmış ve kıtalararası seyahatlerde bir düzenin var olduğu kanıtlanmıştır. Marco Polo'nun bu faaliyetleri turizmin gelişmesine olumlu etkileyen faktörlerden biri olmuştur (Usta, 2016: 31; Kasalak, 2014: 5).

Dünyanın çevresinin gezilmesi, Amerika'nın keşfi ve mevcut fikirlerin Rönesans ile yerini yeni görüşlere bırakması daha önce gidilmemiş uzak alanlara olan seyahat etme arzusunu daha da arttırmıştır. Dönemlerinde ün yapmış olan Vasco Dö Gama, Magellan ve Christopher Colombus tarafından yapılmış olan okyanus seyahatleri ile Avrupa'nın genelinde gezme ve yolculuk yapma arzusu gün geçtikçe daha da artmıştır. 16. yüzyılda Pri Reis'in ortaya koyduğu "Kitabı Bahriye" yapıtında söz ettiği seyahatler turizm ve denizcilik geçmişi ile ilgili önem arz etmektedir (Alaca, 1997: 7). Robert Smart tarafından 1822 yılında İngiltere'de vapur acentesini kurarak Bristol şehrinde Bristol Kanal Limanı'ndan İrlanda'ya gemiyle yolcu taşımacılığına başlamıştır. Thomas Cook 1841 yılında İngiltere'de Leicester kentinden Loughborough kentine 20 kilometreyi aşmayan uzaklıkta tren seyahatlerini başlatmış ve 5 Temmuz 1841 tarihinde yapmış olduğu duyuru ile insanlara duyurulan ilk gezi

olarak kabul edilmiştir. Bu durum dünyanın çeşitli şehirlerinde yankı uyandırarak örnek olmuştur. Thomas Cook'un gerçekleştirdiği bu girişimi, tren gezilerinde bir ilk olmayı sağlayarak hafızalara kazınmıştır.

Thomas Cook doğru adımlarla firmasını genişleterek kıtalara, ABD'ye ve farklı coğrafyalara geziler düzenlemiştir. Kişisel yolculuk alanında profesyonel kabul edilen ilk kişi olan Thomas Bennett, 1850 yılında geziler organize etmek amacıyla şirketini kurmuştur. Daha önce ise İngiliz saygın kişilerine geziler düzenleyen Thomas Bennett, 1850 yılından sonra kişisel olarak araç, seyahat güzergahları, yemek servisi, turistler için konaklama rezervasyonu ve yolculuklar için ihtiyaç duyulan malzemelerin olduğu hazır kit hizmetlerini getirmiştir (Goldner ve Ritchie, 2011: 40).

Kitle turizmin kaynağı olan ve günümüzde turizm denilince akla gelen deniz, kum ve güneş ifadelerinin büyük rol elde etmesi Endüstri Devrimi'ne kadar uzanmaktadır. Endüstrileşme birlikte üretimde meydana gelen rahatlıkla beraber üretilen malların taşınmasında ihtiyaç duyulan altyapı ve yollar daha kullanışlı hale getirilmesi yapılacak olan gezileri kolaylaştırmıştır (Kozak, Evren ve Çakır, 2013: 14).

Avrupa kıyı kesiminde turistik mekanların ortaya çıkması 18. yy'ın sonlarına doğru olmuştur. Bu yüzyılın sonlarından itibaren turizm yerlerine örnek teşkil edebilecek birçok mekân oluşmaya başlamış ve İngiltere'de yer alan Scarborough ve Blackpool vb. alanlar gözde tatil mekanları olmuştur. Tatil yerlerinde sırasında çeşitli aktiviteler popüler olmuştur. Brighton'da tuzlu suya girmek bu duruma verilebilecek popüler faaliyetlerden biridir. Önceleri sağlığa olumlu faydalar sağlaması sebebiyle tercih edilen tuzlu su, daha sonra moda haline gelerek bireysel bir faaliyet olmaktan çıkıp toplumun çoğu kesimine dağılmıştır. İlk başlarda İngiltere'de gelişen ve diğer şehirlerde olmayan bu aktivite, gün geçtikçe yayılarak Fransa'da Arcachon, İspanya'da San Sebastian, Almanya'da Bad Doberan ve Helgoland kentlerine doğru ulaşmıştır (Yeoman, 2008: 13).

Modernleşme süreci tüm ülkelerde aynı anda gerçekleşmemiştir. 17. yüzyılda endüstri dönemiyle Avrupa ülkelerinde modernleşme başlarken, diğer ülkelere yayılması 20. yüzyıla kadar sürmüştür. Birleşmiş Milletler (BM)'in kurulmasıyla yayınlanan

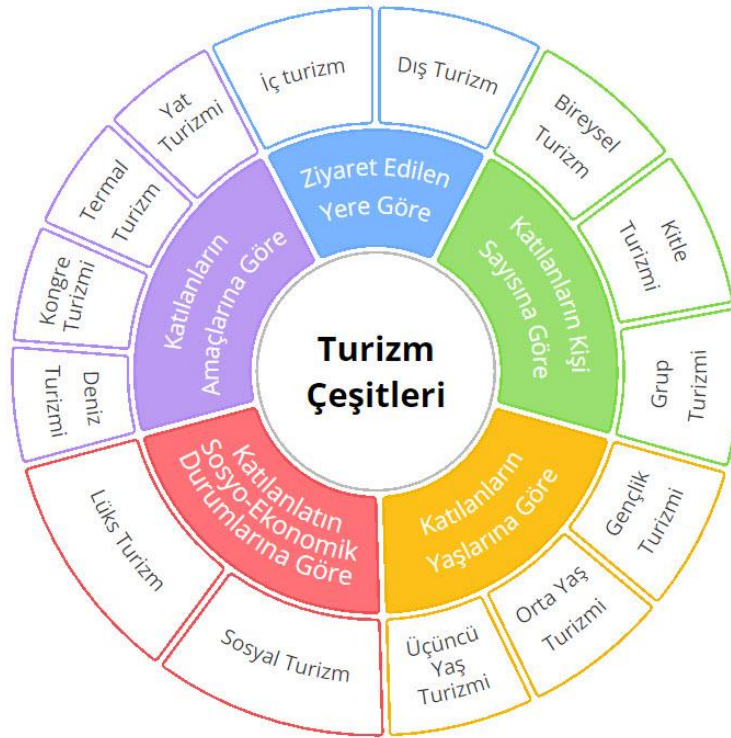
beyannamede bulunan insan hakları beyannamesi ile bireylere herhangi bir ülkede özgür bir şekilde gezme imkânı tanınmıştır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015: 15). Tüm bunların yanında ücretli izin hakkı ortaya çıkmış ve çalışanlara bu hak tanınmaya başlanmıştır. Sendikal aktivitelerle birlikte İngiltere’de The Worker’s Travel Association kurularak çalışanların ücretli izinleri sırasında rezervasyon yapmalarına yardımcı olmak amacıyla 1937 senesinde 24.000’den daha fazla yer ayırtmıştır (Sales 1959, akt. Kozak, Evren ve Çakır, 2013: 15).

1908 yılında Ford Motor Company’nin kurucusu Henry Ford, otomobili duyurmasından sonra yolculuklarda tercih edilen taşıtlarda değişikliğe sebep olmuştur. Günlük yaşama otomobilin girmesiyle yol ağlarında iyileştirmeler yapılarak konfor seviyesi arttırılmıştır. Zamanla otomobiller turizm sektöründe kontrolü eline almaya başlamış ve 1920 yılından itibaren yolculukların çoğu otomobil ile gerçekleştirilmiştir. Bu tarihten itibaren 10 yıl boyunca aşırı otomobil kullanılması sonucu genellikle yol kenarlarında yer alan, konaklama, yemek gibi ihtiyaçlarını karşılayan ve seyahat eden kişilerin araçlarını güvenli bir şekilde park edilmesine imkân sağlayan moteller ortaya çıkmıştır. Otomobil aracılığıyla kişiler konforlu bir şekilde yolculuk yapma imkânı bulmuş ve bu durum turizm sektörüne olumlu yansımıştır (Goldner ve Ritchie, 2011: 41).

Yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte I. Dünya Savaşı’nın hemen ardından malların taşınmasında uçaklar öne çıkmaya başlamıştır. Özellikle hava araçlarının ticari amaçlarla kullanılmaya başlanmasının sonucunda yolcular da uçakla seyahat etmeye başlamıştır. Hava araçları ile yapılan ilk turizm amaçlı yolculuk Thomas Cook’un düzenlediği New York-Chicago şehirleri arasındaki seyahatlerdir. Uçakla yolculuk her ne kadar moda haline gelmiş olsa da maliyet olarak diğer ulaşım araçlarına göre daha fazla olmasından ötürü zengin insanların dışında pek kullanılmamıştır. Genellikle yolculuk ücretlerinin daha uygun olduğu trenler tercih edilmiştir. Yine de uçakla seyahate talep olduğundan paket tur ifadesi doğmuş ve seyahat acentesinin uçağı kiralayarak seferler gerçekleştirmesi anlamına gelen charter uçuşlar düzenlenmiştir (Usta, 2016: 39).

II. Dünya Savaşı'nın yaşanması küresel ölçekte olumsuz bir etki yaratmış ve birçok ülkede turizm faaliyetleri duraklama noktasına gelmiştir. Savaşın olduğu dönemde özellikle 1939 senesinde İngilizlerin yarısı tatillerine devam etmiş ve konaklama yerlerinden uzaklaşarak en az bir gece konaklamışlardır. 1920 yılında aracı olan kişi sayısı 200.000 civarındayken, 1939 senesinde bu sayı 10 kat artarak 2.000.000'a ulaşmıştır. Bunlarla birlikte kara yolu ağlarının gelişmesiyle paralel olarak hava ve deniz yolu ağlarında da ilerleme yaşanmıştır. Vatandaşları için yeni tatil yerleri yaratmak isteyen Rusya devleti Karadeniz kıyılarına yakın yerlerde tatil köyleri ve seçkin kesim için kentlerin merkezi bölgelerinde tatil evleri kurmuştur (Page, 2019: 64). 1918-1920 yılları arası turizm, otel, motel, ulaşım vasıtaları, yol ağları, konaklama yerleri, eğlence mekanları, sahiller, plajlar ve alt yapıları ile büyük çapta bir faaliyet alanı oluşturmuş ve bu yıllar modern manada turizmin başlangıcı kabul edilmektedir (Albayrak, 2013: 4).

Turizm sektöründe farklı turizm çeşitlerinin ve aktivitelerin meydana gelmesinde çekiciliklerin rolü büyüktür. Çekicilik faktörü ile oluşan bazı turizm türleri şunlardır (Şekil 1):

Şekil 1. Turizm Çeşitleri (Kozak vd., 2006)

Doğanay ve Zaman (2013), turizm çeşitlerini toplam 26 gruba ayırmıştır. Bunlar; kültürel turizm, spor turizmi, inanç turizmi, kongre turizmi, kış turizmi, eko-turizm, özel merak turizmi, eğence turizmi, sağlık turizmi, gastro-turizmi, yat turizmi, kırsal turizm, kent turizmi, yayla turizmi, dağ turizmi, doğa-macera turizmi, etkinlik turizmi, sınır turizmi, agro-turizm (tarım turizmi), çiftlik turizmi, etnik turizm, arktik-antartik (kutup) turizmi, uzay turizmi, afet turizmi, kamp-karavan turizmi, gençlik turizmidir. Turizm aktivitelerine dahil olan birey sayısının gün geçtikçe artması ile beraberinde meydana getirdiği etkileri de farklılık oluşturmaktadır. Durum bu şekilde ilerlerken turizm sektörü gün geçtikçe genişleyerek ilerlemeye devam ederek yeni faaliyet alanlarına bölünmesiyle turizmle uğraşan bilimlerde çeşitliliğe doğru gidilmiştir. Çeşitli bilim dalları benimsedikleri metotlarla ve ilkelerle turizmi ele almış, önceliklerine göre değerlendirmiş ve çeşitli bakış açıları getirmiştir. Ekonomistler turizm sektörünü ekonomik önemi olan bir faaliyet alanı olarak görürken, çevreciler çevreye etkisine ve yayılmasına odaklanmakta, sosyologlar toplumsal etkisine dikkat çekmekte ve coğrafyacılar mekân ve insan etkileşimi üzerinde durmaktadır (Kervankıran, 2013).

Turizm, kendine has geçmişi ve lisanı olan çok fazla kişinin dahil olduğu bir topluluk hareketi vashına sahiptir. Ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasi alanlarda değişime uğratarak çeşitli ülkelerin, şehirlerin ve lokal bölgelerin gelişmesine olanak tanımıştır. Turizmin bu etkisinde özellikle ekonomik faktörler büyük rol oynamıştır. Ekonomik etkilerinin bu kadar fazla olması çok geçmeden özellikle turizm şehirlerindeki idarecilerin dikkatini çekmiş ve turizmden çok daha fazla bir kazanç elde etmek için çalışmalara başlamışlardır. Özellikle destinasyonların farklı oldukları yönlerini belirleyip duyurmaları önem arz etmektedir (İlban ve Kaşlı, 2009).

2.2. Turizm Mekânı

Aydınlanma ağı'ndan sonra toplumsal teoride hkim bir mekân anlayışı oluşmuş ve yayılmıştır. Özellikle endüstriyel kapitalizm alt kolu ile kendine has bir bakış açısıyla mekânı ele alınmasına sebep olan kapitalizm; sanat, edebiyat ve daha birçok bilim dalında mekâna yüklenen anlamın değişmesine ve kapitalist toplumun gelişmesine vesile olmuştur. Tüm gayretin mekânın tek doğru temsili olduğu Aydınlanma döneminde egemen olan anlayış penceresinde mekân, bireyin hayatını devam ettirebildiği ve aktivitelerini gerçekleştirebildiği bir alan olarak görülmekteydi.

Doğanın bir bölümü varsayılan ve ona hükmedip kişinin gereksinimlerine göre şekillendirmesi hedeflenmekteydi. Mekâna bu bakış açısıyla yaklaşılması özellikle toplumsal anlayışta kendi üstün lokasyonunu 20. Yüzyılın ortalarına kadar çeşitli transformasyonlara maruz kalmasına rağmen üstünlüğünü devam ettirmiştir. Bu durum bazı faktörlerin etkisiyle daha da baskın hale gelmiştir. Bu anlamda değinilmesi gereken önemli bir durum ise gelişen kapitalizm ile baskın mekân anlayışı arasındaki karşılıklı etkileşimidir. Kapitalist üretim ilişkilerinin gelişerek büyümesiyle birlikte alışveriş ilişkilerinin yayılmasına, bunun sonucunda somut mekân anlamında ortaya konulan çalışmaların soyutlaşmasına sebep olmuştur (Ghulyan, 2017).

Kapitalizmle birlikte hız kazanan turizm etkinlikleri turizm mekanlarını ortaya çıkarmıştır. Turizm mekânı, turizm etkinliklerinin gerçekleştirildiği ve turistler tarafından anlamlandırıldığı mekanlar olarak tanımlanabilir. Mekâna yüklenen anlamlar turistlerin bakış açılarına göre farklılık göstermektedir. Turizm mekanları turistler tarafından deneyimlenen ve yeniden anlamlandırılan mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Turizm mekanları ziyaret edenler duygusal ve fiziksel anlamda bir deneyim yaşarlar ve yaşadıkları bu deneyimleri kendi sosyo-kültürel geçmişlerinden ve geleneklerinden etkilenerek yeni anlamlar yüklerler (Wearing & Wearing, 1996).

Turizm aktivitelerinin doğmasıyla beraber turizm mekânı, turizm çekiciliği ve turizm destinasyonu ifadeleri birbiri yerine sıkça tercih edilmeye başlanmıştır. Destinasyon, geçici olarak belirli bir sürede kalınması amacıyla ziyaretçileri kendine çeken yerlerdir. Bu yer; kıtalardan ülkelere, bölgelere, şehirlere ve kasabalara kadar resort amacıyla meydana getirilmiş yerlere karşılık gelmektedir (Pike, 2004: 11). Öztürk (2013: 3) ise destinasyon kavramını "çeşitli amaçlarla yaşadıkları yer dışında seyahat edenlerin ziyaret ettikleri veya ilgisini çeken, içerisinde yerel ve turistik toplumun bir arada yaşadığı ve turistik kaynakların kümelenildiği coğrafi bir yer" olarak tanımlamıştır. Destinasyon kavramı; kıta, ülke, bölge, şehir, eyalet, köy, alan, resort, il, yöre, bucak ve mahal gibi birçok kavram ile coğrafi bir yer olarak ifade edilmektedir. Turizm mekânı ise, insanların ruhsal ve bedensel gereksinimlerinin karşılandığı, gezme ve yeni yerler görme isteklerini doyuma ulaştıran öğelerin topluca bulunduğu yerdir. İnsanlar, doğal olarak kent yaşamında oluşmuş turizm mekanlarının yanı sıra

zamanla insan hayal dünyasını yansıtan ve ilgilerini çekmeye yarayan turizm mekanları tasarlamaya ihtiyaç duymuştur (Küçük, 2020). Bu yüzden turizm mekanları; kişiler, sermaye, nesnelere ve bilginin ağ hareketleri doğrultusunda siyasal, ekonomik ve kültürel anlamda üretilmiştir (Avcı ve Hassan, 2019).

2.3. Turizm Rotası

Varlıklı alanların kalkınma siyasetlerinde sıkça üzerinde durulan rota planlaması, çağımızda kültürel ve doğal varlıkların himayesi ve ekonomik gücünün kıymetlendirilmesinde bir alt alan şeklinde gelişerek karşımıza çıkmaktadır. Fiziksel ortamdaki yaygın kapsamlarıyla ilgili olarak kültür güzergahları koruma ve işlevlendirme faaliyetlerinin bölge ölçeğinde ve bütüncül bir bakış açısıyla geliştirilmesine imkân tanırken; bununla beraber daha küçük lokal alanlarda bir araya gelme, iş birliği ve benimsemenin önündeki engelleri kaldırmaktadır (Çekül, 2014). Turizm faaliyetlerinde çeşitli türlerin meydana gelmesiyle birlikte turistlerin tercihleri fiziki çevreye ve doğaya daha az hasarı olan turizm aktiviteleri olmuştur. Turistlerin bu tarz faaliyetlere kaymaları, turizmden beklentilerin çoğalması ve turizm türlerinin artması turizm sanayisini nispeten değişikliğe uğratmıştır (Türker, 2013).

Genellikle toplumdaki natürel ve kültürel peyzaj değerleri ön plana çıkararak farkındalığını arttırmanın en iyi yöntemlerinden biri turizm rotalarıdır. Okul evresindeki çocuklarda duyarlı ve farkında olmayı arttırdığı için özellikle çevre hakkındaki bilgilerini kuvvetlendirmenin ve geliştirmenin önünü açmıştır (Barrena vd., 2016).

Turizm rotaları, belirli bir tema çerçevesinde çeşitli çekicilikleri birbirine bağlayarak ve kişilerin bir alandan başka bir alana yolculuk etmesidir (Lourens, 2007). Turizm güzergahları birbirinden ayrı duran turizm mekanlarını ve aktivitelerini birbiriyle bağlayarak turistlere önermektedir. Bütünlük ilkesini kavrayarak destinasyonların çekiciliğini ön plana çıkararak ziyaretçilerin ilgisini çekmesini sağlamaktadır. Rotalar, hem bölgesel olarak doğal, tarihi ve kültürel varlıkların korunarak gelecek nesillere aktarılmasını hem de lokal alanlarda kalkınmasına imkân sunmaktadır. Turizm bakımından doğal ve kültürel varlıkları barındıran yerlerin ve bu yerlerde planlanan faaliyetleri bütüncül bir yapı ile turistlere sunan ve çeşitli noktaları sahip oldukları çekiciliklerle birbirine bağlayan, bölgenin gelişmesini ve söz konusu bölgenin gerek

ülke çapında gerekse ülkelerarası çapta keşfedilip tanınmasına avantaj sağlayan yol ağlarıdır. Aynı zamanda turizm rotaları, turistlerin tercih ettikleri rotaları iyileştirerek geliştirmek ve daha önce ön plana çıkmamış turistik mekanları duyurmak gibi fonksiyonlara sahip olan turizm rotaları; turistik turları planlamasını yapmak, uygulamak, düzenlemek ve yönetmek amacıyla önde gelen uygulamalardan biri olmuştur. Bugün kültürel mirasın korunması ve devam ettirilerek gelecek kuşaklara aktarılması için sıkça tercih edilen kültür güzergahları; işlevlendirme ve koruma faaliyetlerinin bütüncül bir bakış açısıyla bölgesel boyutta geliştirilmesine imkân tanımaktadır (Çekül, 2014).

Turizm güzergahları planlanırken turist yapısı, zaman, merak, günlük seviyesi vb. değişken faktörler göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (Çekül, 2014). Gerek kamu gerekse özel sektör, turizmden gelir kaynağı almak için buldukları bölgenin turizm açısından çekiciliğini ön plana çıkartmak amacıyla çalışmalar yapmaktadır (Meyer, 2004). Turist açısından bir ulaşım yöntemi olan rotalar, kültürel ve doğal turizm varlıklarını denetimli ve yol gösterici bir vasıfla kullanmalarına imkân tanımaktadır. Konuyu turistler açısından ele alındığında rotaların önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Bir turist organize gezilerle herhangi bir yere gitmek istediğinde rotaları ve yolları tercih etme hakları genellikle olmamaktadır. Buna karşın gerçekleştirmek istediği turla ilgili kendisi bir program hazırladıklarında istedikleri ulaşım ağını seçme hakları olmaktadır (Baykal, 2015).

Bir bölgede doğal ve kültürel turizm varlıklarını ön plana çıkarıp ülke ölçeğinde veya küresel ölçekte tanınmasına vesile olan turizm rotaları söz konusu bölgenin yöresel değerlerin, geleneklerin, göreneklerin, kültürlerin ve tarihi geçmişin imgesini iyileştirerek geliştirir, yörede bulunan toplumun geçmişine katkı sağlamasının yanı sıra; Meyer (2004) ve Lourens (2007)'e göre turizm rotalarının sunduğu imkân ve yararlar ise şunlardır:

- Turizm rotaları, ulaşım güzergahı üzerinde bulunan farklı aktiviteleri, doğal ve kültürel çekicilikleri bir araya toplar.
- Söz konusu yerde turistlerin bulunma süresini arttırır ve dolayısıyla yapılan masraflar artar.
- Söz konusu yerde istihdamı arttırır.

- Kaynakları zayıf ve tek başına bir çekiciliği bulunmayan lokal yerlerde pazarlama çalışmalarının önünü açmaktadır.
- Yörede bulunanların kendi ürettiği malların geliştirilmesine imkân tanır.
- Güzergahların iyileştirilmesi ile turistik faaliyetler çoğalmakta, özellikle yol üzerinde bulunan dinlenme tesislerinde lokanta ve hediyelik eşya dükkanlarında alışveriş potansiyeli artmaktadır.
- Turizmin sağlıklı bir şekilde devamlılığını sağlar, ulusal ve küresel ölçekte turizm çekiciliğinin duyurulmasında fayda sağlar.
- Turizm alanının bir kimlik sahibi olmasını sağlayarak cazibe mekânı haline gelmesinde katkıda bulunur.
- Destinasyonları geliştirerek çekiciliğini üst seviyelere çıkmasına yardımcı olur.
- Bilinen yerlerin aksine daha önce geniş kitleler tarafından keşfedilmemiş çekiciliklerin turistler tarafından tanınmasını ve bu turizm ürünlerin ününün yayılmasını sağlar.
- Küçük yöresel yerlerde ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan yöre insanının geliştirir ve hayat kalitesini yükseltir.
- Kısa güzergahlar ile uzun mesafelere kadar turizmi gelişmesine yardımcı olur.
- Yerli mahsullerin yetiştirilmesi ve marketing işlemlerinin yapılması, ürünün duyurusunun yapıp tanıtılması, marka değerinin oluşturulması, yerli ürünün patentinin alınması çalışmalarına olumlu katkı sağlayarak kolaylaştırır.
- Turistleri belirli bir yere yönlendirmenin yanında merak uyandıran ve ilgi çeken mekanları da birbirine bağlanmaktadır (Meyer, 2004).
- Sınır ötesi anlaşmalar, ürün geliştirme, kamu ve özel sektör anlaşmaları, doğal ve kültürel mirasın gelecek nesillere korunarak aktarılması için imkanlar sağlar (UNWTO, 2014).

2.4. Coğrafi Bilgi Sistemleri

Coğrafi Bilgi Sistemleri yeryüzüne ait bilgileri veya yeryüzünde meydana gelen olayları belirli bir amaç doğrultusunda toplayıp mekâna dayalı olarak analizini gerçekleştirip haritalandıran bir karar destek sistemidir. CBS için yapılan bir diğer tanım ise; “Yeryüzünün fiziki ve beşerî özelliklerine ait tüm dataların koordinatları ile beraber bir veri tabanında tutulması, bu tutulan datalar üzerinde çalışmanın hedefi doğrultusunda çeşitli analizlerin gerçekleştirilebilmesi ve sonuçların harita, tablo ve grafikler şeklinde sunulması için meydana getirilmiş bir bilgisayar tabanlı sistemdir

(Montello ve Sutton, 2006: 231; Gregory vd., 2009: 277; Goodchild, 2010: 377). Harita unsurunun bulunması diğer bilgi sistemlerinden ayıran en önemli faktördür. Bir diğer önemli faktör ise yeryüzüne ait bir mekân ile ilgili bilgileri alarak bir hedef doğrultusunda analizinin yapılmasını sağlamaktır. CBS, 1960 yılından sonra ABD, Birleşik Krallık ve Kanada'da doğmuştur (Tuna, 2013: 17). İngilizce Geographical Information Systems (GIS) teriminin karşılığı olan Coğrafi Bilgi Sistemleri ifadesi ilk defa Roger Tomlinson kullanmıştır (Lin ve Batty, 2009: 3).

İlk zamanlarında basit işlemler yaparak bilgisayarda haritaların hazırlanmasını sağlayan Coğrafi Bilgi Sistemleri, zaman ilerledikçe gelişen teknoloji paralelinde data çeşitliliğini, analizlerini ve raporlamalarını geliştirerek değişime uğramış ve bugün yaşamın hemen her yerinde tercih edilerek 20. yüzyılda hayatımızda etkisi en fazla olan 25 teknolojik gelişmeden biri olmuştur (Tuna, 2013: 19). Bununla birlikte coğrafya bilim dalının gelişmesinde en fazla etkisi olan bir faktörlerden biridir (Pitzl, 2004: 86).

Coğrafi Bilgi Sistemleri donanım, yazılım, data, insan ve amaç olmak üzere beş bileşenden oluşmaktadır. Coğrafi Bilgi Sistemlerini kullanabilmek için çeşitli yazılımlar geliştirilmiştir. Bu yazılımları kullanılabilmesi için donanımına ihtiyaç bulunmaktadır. Çeşitli CBS yazılımlarının temel hedefi mekânsal analizleri belirli bir hedefe bağlı kalarak doğru ve güvenilir olarak gerçekleştirmek, farklı depolama alanlarına iletebilmek ve bunları uzun seneler geçse bile saklanmasını sağlamaktır. İlerleyen teknolojik gelişmelerle donanımların veri saklama yeteneği arttığından geçmiş ile günümüze ait güncel verilerine rahatlıkla erişilebilecek ve istenildiğinde karşılaştırması yapılabilecektir. CBS ile ilgili yapılan tanımlamalar incelendiğinde yazılımların niteliklerine dikkat çekilerek tanımlar yapıldığı göze çarpmaktadır. Fakat insan unsurunun yapılan tanımlamaların uzağında tutulması doğru olmayacaktır (Heywood, Cornelius ve Carver, 2011: 27). Gerçekleştirilecek olan çalışmanın planını ve gerekli olan işlemleri gerçekleştirmek için insana ihtiyaç bulunmaktadır. Tüm bunlar belirli bir hedef doğrultusunda yapılmalıdır.

Çeşitli bilim dallarının yararlandığı CBS, bir teknolojik araç rolündedir. Söz konusu teknolojinin uygulama bölgesi mekânsal analiz ile doğru orantıya sahiptir. Geniş bir

yelpazeye hitap eden CBS, nerede sorusunun cevabını veren mekânsal veriyi kullanıcılara sağlamaktadır. Genel olarak tüm CBS programlarının temel çıkış noktası mekânsal datayı işleyebilmektir (Heywood, Cornelius ve Carver, 2011: 19) ve bu dataları kullanarak analiz yapma olanağı sunmaktır. Yer küre üzerinde yer alan tüm coğrafi lokasyonun kendine has mekânsal analizi olduğunu kabul edersek Coğrafi Bilgi Sistemleri uygulama bölgesinin ne kadar geniş olduğunu kavrayabiliriz. Gerçek dünyanın bir haritaya yansıtılmasında önemli bir dönüm noktası olan CBS, haritaların üretilmesinde büyük paya sahiptir. Yeryüzünde neler yaşandığına dair bilgi edinmek, çevremizde yaşanan durumları kavramak bakımından büyük önem taşımaktadır. Özellikle dinamik bir yapıya sahip olması (Taştan, 2014: 170), mekânsal analiz yapabilecek yeteneğe (Demirci, 2013: 90) sahip olması ile coğrafya öğretiminde ilk senelerden bu yana tercih edilen haritalar 20. yüzyılın ortasından itibaren yerini CBS haritalarına bırakmaya başlamıştır. CBS ile hazırlanan bir haritada verilerin yer aldığı farklı katmanlarda sorgu veya filtreleme işlemi gerçekleştirilebilmektedir. Yapılan bir çalışmada, araştırmada veya projede CBS kullanılması özellikle karar vericiler için kolaylık sağlamaktadır. CBS kullanılarak haritalar oluşturulur ve dataları işlenip analiz edilerek haritaya aktarıldığında anlamlı hale gelir (Shellito, 2014: 198).

Haritaların hazırlanma amacı çeşitlilik gösterse de ölçek, yön oku, lejant, başlık eklenmesine; tasarımına ve amacına uygun olmasına önem verilmelidir. Bilgisayar Destekli Tasarım (BDT) programlarında da harita oluşturulması sonucunda CBS ile karıştırılmasına sebep olabilmektedir. CBS'i BDT ayıran en önemli özelliklerden biri çizilen her bir objeye bağlı bir satırın olması ve bu satıra obje ile ilgili bilgilerin girilebilmesidir. Bu özellik sayesinde CBS ile birçok sorgu ve analiz basit bir şekilde yapılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NEVŞEHİR İLİ TARİHİ VE TURİZMİNİN GELİŞİMİ

3.1.Nevşehir İli Tarihi ve Turizminin Gelişimi

M.Ö. 500'lü yıllardan sonra Anadolu'nun iç kesiminde orta bölgesine Kapadokya ismi ile anılmıştır. Bu ismin kim veya kimler tarafından konulduğu veya Kapadokya adının çıkış noktası konusunda çeşitli fikirler ortaya atılmıştır (Kılıç, 2012: 190). Söz konusu bölgenin geçmişi M.Ö. 7000 yıllarına dayanmaktadır. Nesiller boyunca Hitler, Frigler, Asurlular, Persler, Romalılar, Selçuklular ve Osmanlılar bu bölgede hüküm sürmüştür. İlk olarak Asurlular "Katpatuka" ismini koyarken Persler ise "güzel atlar diyarı" anlamına gelen "Kapadokya" adını koymuşlardır. Kapadokya Bölgesi'nin tam orta noktasında yer alan Nevşehir şehrine verilen ilk ad "Nissa (Nyssa)" ifadesidir. Bazı kaynaklara göre Kızılırmak'ın yan kollarından birinin adını aldığı ve Kappadox şeklinde adlandırıldığı belirtilmektedir (Umar, 2011). Genel fikir ise Kapadokya isminin Perslerin kullandığı güzel atlar şehri manasını taşıyan Katpatuka ifadesinden ortaya çıktığıdır. Bunların yanı sıra Perslerin bu alanda bulunan Suriyelere Kapadokyalılar şeklinde hitap etmesi genel fikri desteklemektedir (Herodotos, 2015: 39).

Nevşehir ve çevre bölgesine karşılık gelen ve küresel boyutta marka olarak bilinen Kapadokya'nın kesin sınırları net bir şekilde belirlenmemiştir. Bunun ana sebebi eski çağlarda farklı zaman dilimlerinde gelişen siyasal olaylarla birlikte Anadolu'nun önde gelen bölgelerinden biri olan Kapadokya'nın sınırlarının sürekli değişikliğe uğramasıdır. Bu duruma karşın Kapadokya Bölgesi üç alt bölgeye ayırarak sınırları tespit edilmeye çalışılmıştır. İlk parça Malatya'dan başlayan Doğu Bölgesidir. Toros Bölgesi olarak adlandırılan alt bölge Toros Dağlarına kadar uzanmakta ve ikinci parçayı oluşturmaktadır. Kayseri'den Pontus Bölgesi'ne varan kısım ise üçüncü

bölgeyi oluşturmaktadır. Bu alan batıda Kızılırmak'a kadar uzanırken doğuda ise Malatya ile sınırları belirlenmiştir (Kılıç, 2012: 191).

Malazgirt Meydan Muharebesi'nden sonra Türklerin yerleşmeye başladığı dönemde "Muşkara" ismi verilmiştir. Osmanlı Devleti döneminde Muşkaralı Damat İbrahim Paşa söz konusu şehrin adını "Nevşehir" olarak koymuştur. Sadrazam Damat İbrahim Paşa döneminde camiler, çeşmeler ve medreseler inşa edilmiştir. 1954 yılının temmuz ayına geldiğinde Nevşehir'e il statüsü verilmiştir (TÜRSAB, 2020: 24; URL-7).

Orta Kızılırmak Havzasında yer alan Nevşehir şehri, çevresinde yer alan Erciyes Dağı, Hasan Dağı, Melendiz Dağı'ndan çıkan lav ve küllerin toplanıp birikmesiyle meydana gelmiş büyük bir plato sahanın üzerinde bulunmaktadır. 38° 16' 58" ve 39° 23' 14" kuzey enlemleriyle 34° 14' 16" ve 35° 09' 58" doğu boylamları arasında konumlanmıştır. İlin yüzölçümü 5.470 km²'dir.¹

Kızılırmak vadisinin güney kesimine bulunan Nevşehir şehrinin kuzey doğusunda Yozgat, doğusunda Kayseri, güneyinde Niğde, batısında Aksaray ve kuzeybatısında ise Kırşehir illeri yer almaktadır. 1.150 m rakıma sahip olan Merkez İlçesi'nin yanı sıra Kozaklı, Avanos, Ürgüp, Derinkuyu, Acıgöl, Gülşehir ve Hacıbektaş ilçeleriyle birlikte toplam 8 ilçeye sahiptir (Özdel ve Meydan, 2019: 3).

Nevşehir ve çevresi özellikle M.S. III. Yüzyıldan sonra Hristiyan dini açısından önemli bir yer olmuştur. Bizans eserlerinin nadide örneklerine ev sahipliği yapmış, kayalar üzerine inşa edilmiş dini mekanlar ve yer altı şehirleriyle gözde bir şehir statüsüne sahiptir. Kayalar üzerine inşa edilmiş yerleşim yerleri, kilise ve manastırlar Bizans Devleti'nin hüküm sürdüğü dönemden Türklerin yerleşimine kadar yapısını koruyarak gelmiş ve şehrin bozulmamış dokusunda büyük rol oynamaktadır. Doğa ve tarihin kavuştuğu nadir bölgelerden biri olan Nevşehir ili, bu bölgede hüküm sürmüş uygarlıkların bıraktığı kültürel miras ile ülkemizin eşsiz turizm mekanları arasında yer almaktadır (Güngör, 2016).

¹ Başarsoft Bilgi Teknolojileri A.Ş. 2021 yılı il sınırı (vektör) verisinden bu bilgiler elde edilmiştir. İlin yüz ölçümü "spherical area km²" seçeneği ile hesaplanmıştır

Diğer ülkelere kıyasla turizmin gelişiminde gecikme yaşayan ülkemizde Cumhuriyet'in ilan edilmesi ve endüstrileşme süreciyle liberal ekonomi politikaları uygulanmıştır. Bu durumla birlikte Türkiye hem küreselleşme hem de turizm yolunda gelişimine devam etmiştir. Para birimimiz olan Türk Lirası'nın farklı para birimlerine çevrilmesi ve ülkeye dövizin gelmesi amacıyla turizm faaliyetleri öncelikli olarak tutulmuştur (Sert, 2018: 219). 1923 yılında 29 Eylül tarihinde oluşturulan ve temel hedeflerinden biri turizmin gelişmesini sağlamak olan Türk Seyyahin Cemiyeti, daha sonraki yıllarda "Türkiye Turing Kulübü" ve "Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu" olarak anılmıştır (Altıntaş ve Kurnaz, 2007: 18).

Cumhuriyetin ilanıyla başlayan ve çok yavaş gelişme gösteren turizm 1980 senesine kadar bu şekilde ilerlemiştir (Öztaş ve Karabulut, 2006: 9). Bu süreçte özellikle 1960 yılında meydana gelen ihtilalin beraberinde getirdiği turizm aktiviteleri hakkında yapılan araştırmalar sonucunda turizme herhangi bir yatırım yapılmamasına ve mevcut yatırımların sonlanmasına sebep olmuştur. Meydana gelen bu olay ilerlemesi yavaş olan turizm faaliyetlerini durma noktasına sürüklemiştir. 1962 yılına kadar süren bu süreç, bu yıldan itibaren turizmde somut çalışmalara ağırlık verilmiş ve turizm sektörüne yatırımlar yapılmaya tekrar başlanmıştır. Önemli gelişmelerden biri ise 1972 senesinde Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) kurulmuş ve seyahat işletmelerini bir arada tutmuştur. 1982 yılına gelindiğinde yapılan yatırımların daha çok turizm sektörünün ilerlemesine gerçekleştirilmesi amacıyla Turizmi Teşvik Kanunu çıkarılmıştır (Yıldız, 2011: 58).

1990 yılına doğru ülkemiz turizm bakımından önemli bir destinasyon olarak rol almıştır. Altyapı ve üstyapısında eksiklikler olmasına rağmen turist sayısında büyük artışlar yaşanmış ve planlamaya arka planda tutularak turizm faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Konaklama ve turizm tesislerinde herhangi bir planlama uygulanmadan sunulmuştur. 1990 yılında deniz, kum, güneş ile turizm sektöründe kitle turizmi kavramının ön plana çıkmasını sağlamıştır. Bunların yanı sıra kongre turizmi, kış turizmi gibi turizm türlerini geliştirmek için 1994 yılında yeni politikalar benimsenmiştir. 2000 yılında doğa turizmi ve kültür turizmi türleri yaygınlaşmış ve turizm faaliyetlerini mevsimlere sınırlı olarak kalması durumu aşarak yıl içerisinde yaymaya geçilmiştir (Gülbahar, 2009).

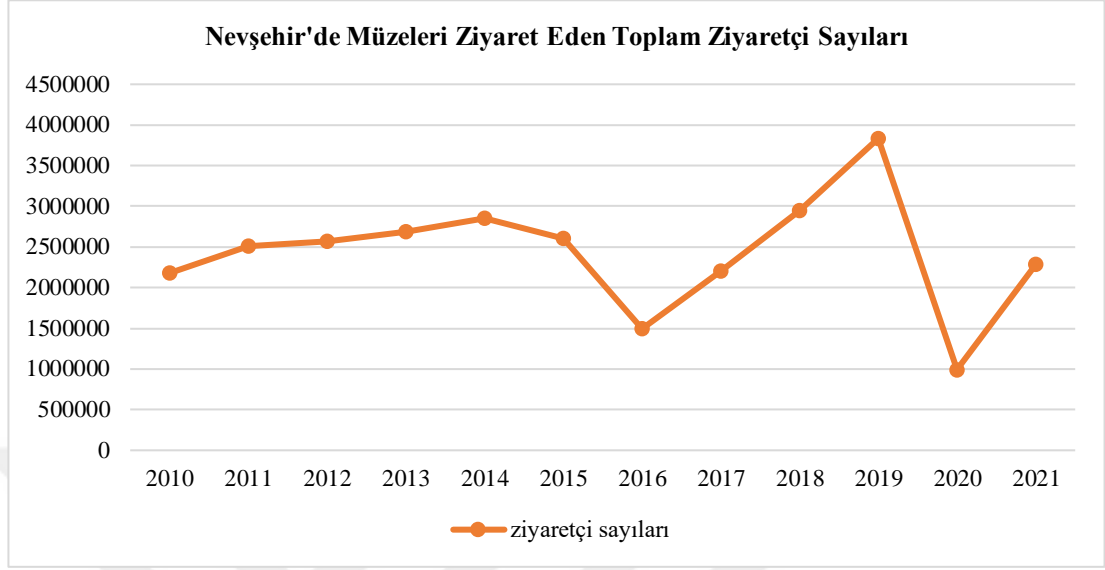
Ülkemizde turizm aktiviteleri açısından ele alındığında genel algının deniz, kum, güneş turizm faaliyetleri olduğu görülmektedir. Fakat günümüzde özellikle turizm algısının ve turist profilinin değişmesi beraberinde farklı destinasyonları keşfetmeye yönlendirmiştir. Yeni destinasyonları keşfetme konusunda akla ilk gelen destinasyonlardan biri Kapadokya olmuştur. Turizm çeşitliliği bakımından farklı seçeneklere sahip olan Kapadokya, bu özelliği ile turizm faaliyetlerinin belli bir döneme sıkışıp kalmasını engelleyerek yıl içerisinde yayılmasını mümkün kılmaktadır. Bu durum sonucunda turizm işletmeleri de yıl boyunca hizmet sunmalarına imkân tanımaktadır (Gümüş, 2019: 43; Şamiloğlu & Serin Karacaer, 2011: 139).

Günümüzde en bilindik turizm destinasyonlarından biri olan Nevşehir'in geçmişi incelendiğinde arkeolojik çalışmaların, bilimsel gözlemlerin, seyahatnamelerin olduğu bir çokça kaynağa rastlanmaktadır. 1950 yılından itibaren Nevşehir keşfedilmeye başlanmıştır ve şehre giden ilk keşifçilere "Kâşifler" olarak hitap edilmiştir. 1960 yılıyla birlikte Nevşehir iline ait Avanos ve Ürgüp ilçelerinde çok sayıda ziyaretçi akın etmiştir (İlhan ve Ersoy, 2011: 179).

1970 yılına gelindiğinde Nevşehir'in özellikle coğrafi şekilleri ve tarihi mekanları merak edip ziyaret etmek isteyen insanların akın etmesiyle şehirde turizmin faaliyetlerini başlatmıştır. Bu durum turizm sektörüne yatırımların yapılarak gelişmesine büyük katkılar sağlamıştır (Belçer, 2012: 83). 1980 yılından itibaren devlet tarafından sağlanan turizm teşvikleriyle ve şehre gelen turistlerin uzun süreli olarak konaklaması bölgede turizm işletmelerinin sayısını arttırmıştır (Buyruk, 2011: 397).

Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TÜRSAB verilerine göre her yıl Kapadokya'yı ortalama 2 milyonun üzerinde turist ziyaret etmektedir. Turistler içerisinde 1,5 milyon kişiden daha fazlası ise Kapadokya bölgesi içerisinde Nevşehir ilini tercih etmektedir. Bu turistlerin belli bir bölümü yerli turistlerden oluşmaktadır. Hatta uzun yıllar itibarinde bazı dönemlerde yerli turist sayısı yabancı turist sayısını geçmiştir (Arslan & Şıkoğlu, 2017: 472; TÜRSAB, 2020: 23). Müzeleri ziyaret eden toplam turist sayıları Şekil 2'de gösterilmektedir. 2021 yılında Nevşehir'de yer alan müzeleri 2.285.895 kişi ziyaret etmiştir. 2021 yılında Kapadokya bölgesi içerisinde yer alan Derinkuyu Yer Altı Şehri'ni 219.025, Göreme Açık Hava Müzesi'ni 560.379,

Kaymaklı Yer Altı Şehri'ni 321.163, Zelve Ören Yeri'ni 645.695, Hacıbektaş Veli Müzesi'ni 301.435 kişi ziyaret etmiştir.²

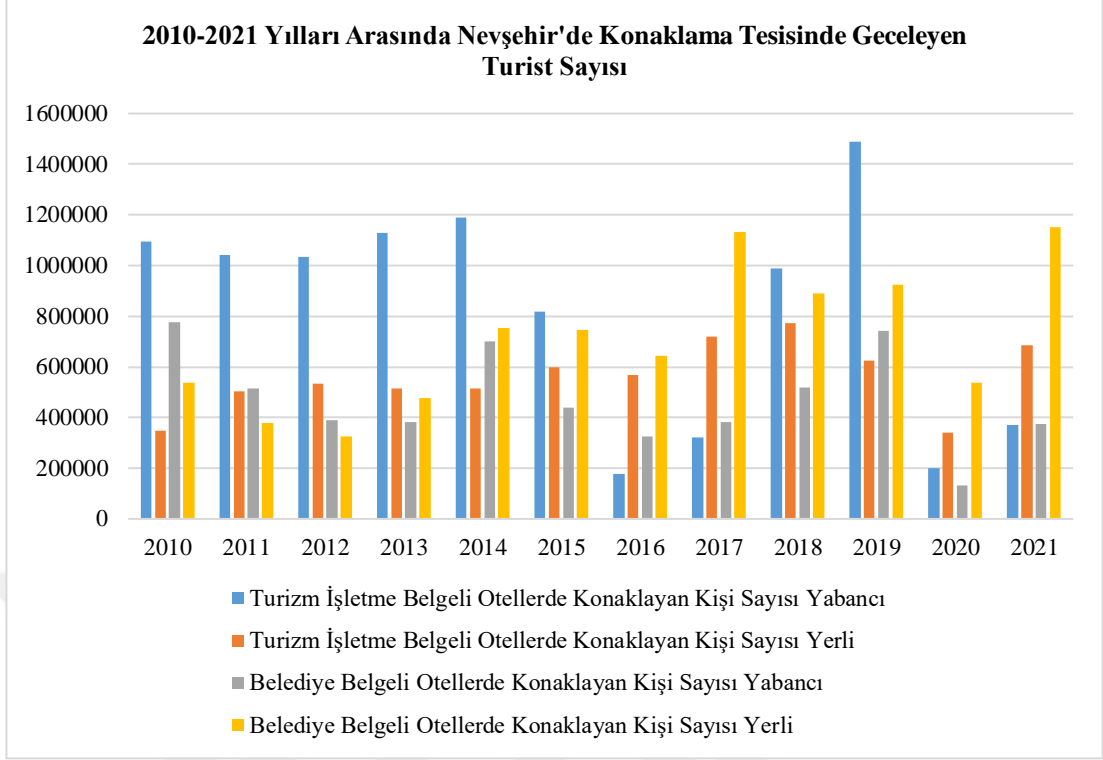

Şekil 2. 2010-2021 Yılları Arasında Nevşehir'de Müzeleri Ziyaret Eden Toplam Ziyaretçi Sayıları (Kaynak: Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Kapadokya bölgesi yeryüzü şekilleri ve vadiler açısından benzersiz bir destinasyon konumundadır. Kapadokya'daki vadilerde yer alan ve volkanik lav tüflerinden 60 milyon yılda oluştuğu bilinen Peri Bacaları, bölgeye ayrı bir değer katmaktadır. Nevşehir, bu özelliklerinden dolayı her yıl yurt içinden ve dışından çok sayıda ziyaretçi çekmektedir. 2021 yılında Nevşehir'de turizm işletme ve belediye belgeli tesislerde konaklayan yerli ve yabancı ziyaretçi sayısı 2,5 milyonu aşmıştır.³ 2010-2021 yılları arasında Nevşehir'de konaklama tesisinde geceleleyen yerli ve yabancı turist sayıları Şekil 3'te gösterilmektedir. 2020 yılındaki Nevşehir'e gelen ve geceleleyen turist sayılarındaki düşüş Dünya genelinde yaşanan pandemiden kaynaklanmaktadır.

² Kaynak: Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

³ Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Şekil 3. 2010-2021 Yılları Arasında Nevşehir'de Konaklama Tesisinde Geceleyen Yerli ve Yabancı Turist Sayısı (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı)

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)'nün belirlediği Dünya Miras Listesi'ne baktığımızda ülkemize ait toplam 19 miras yer aldığı görülür. 17 adet kültürel ve 2 adeti karma olarak gruplandırabileceğimiz miraslarımızdan biri olan Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (Nevşehir) 1985 senesinde Dünya Miras Listesi'ne eklenmiştir (TÜRSAB, 2020: 31). Göreme Milli Parkı, Karlık Kilisesi, Derinkuyu ve Kaymaklı Yeraltı Şehri, Yeşilöz Theodoro Kilisesi, Soğanlı Arkeolojik Alanı ve Karain Güvercinlikleri Karma Miras Alanı olarak tanımlanan Kapadokya'da yer alan diğer yerlerdir⁴. 1964 senesinde Kaymaklı Yeraltı Şehri (İlhan, 1999), 1965 senesinde ise Derinkuyu Yeraltı Şehri turizme açılmıştır (Mert, 2014). Nevşehir, Kültür ve Turizm Bakanlığı 2023 Stratejisi kapsamında "Marka Kültür Turizmi Kenti" olarak duyurulmuştur (Özkul ve Demirer, 2012).

Nevşehir şehri, bulunduğu konum ve sahip olduğu coğrafi koşulları çeşitli turizm aktivitelerine olanak tanımaktadır (Belçer, 2012: 84). Ürgüp, Avanos, Göreme, Ortahisar, Kaymaklı, Derinkuyu, Soğanlı vadisi, İhlara vadisi 1973 senesinde "Turizm gelişim yerleri" şeklinde ilan edilmiştir. Şehrin barındırdığı çekicilikler sayesinde

⁴ Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

inanç turizmi, kùltür turizmi, balon turizmi gibi çeşitli turizm faaliyetlerine imkân tanımaktadır (Gürdal Dursin, 2011: 253–254).

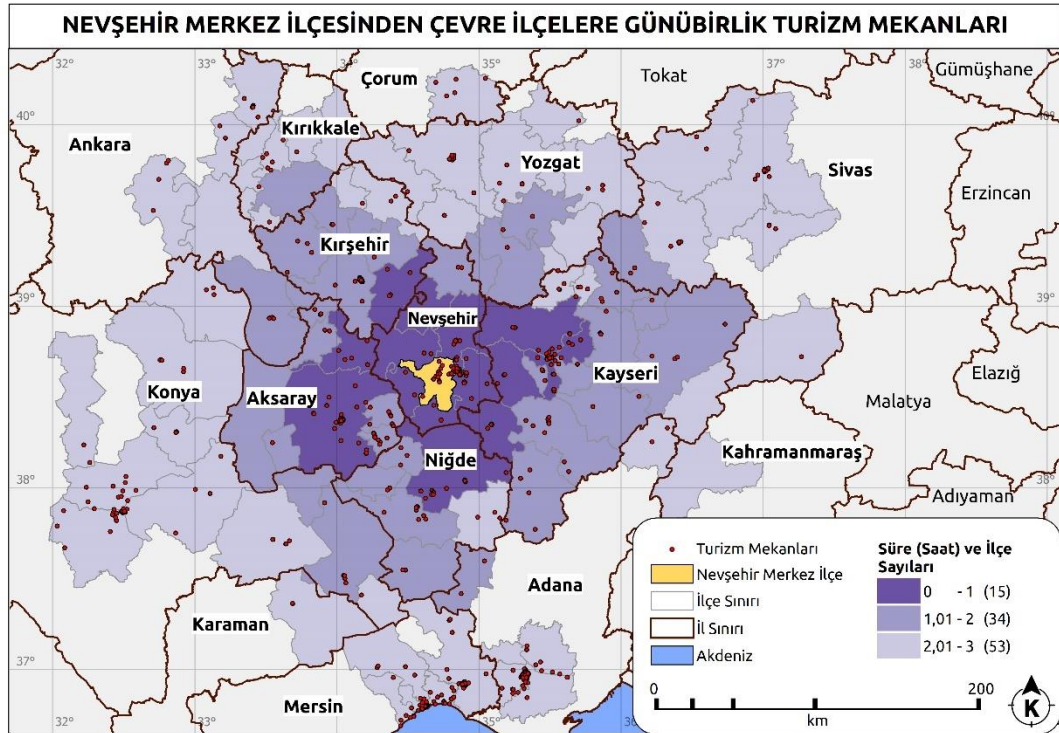
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında Nevşehir Merkez ilçesinden çevre ilçelere gününbirlik turizm mekanları kategorilendirilmiş ve bu mekanların 3 saatlik rota analizi oluşturularak haritalandırılmıştır. Gününbirlik turistik geziler temel alındığı için maksimum varış süresi 3 saat olarak belirlenmiştir.

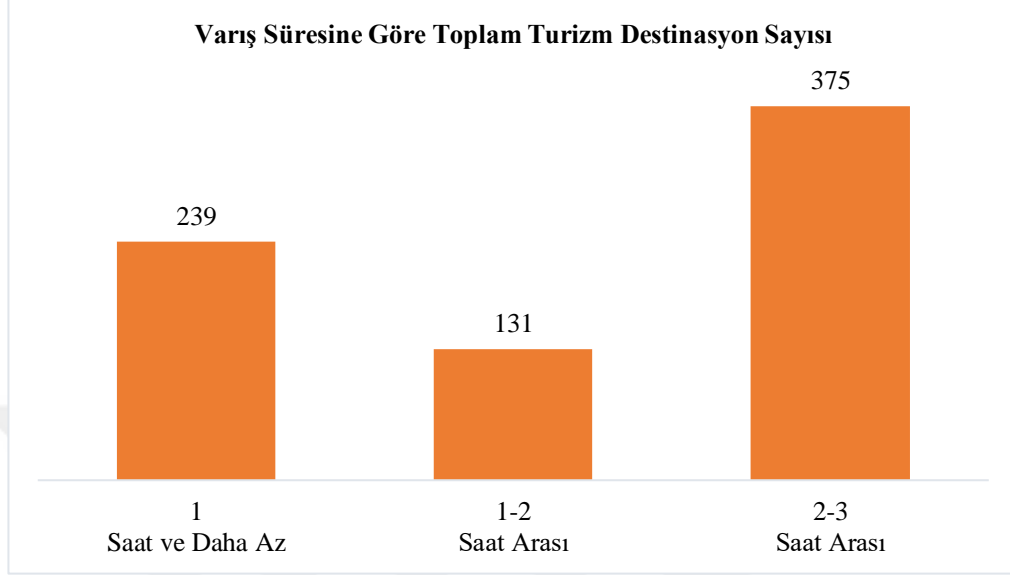
4.1. Nevşehir Merkez İlçesi'nin Çevre İlçelere Olan Turizm Potansiyeli

Nevşehir Merkez İlçesi'nden çevre ilçelere olan 3 saatlik kademedeki gününbirlik turizm mekanları Harita 2'de gösterilmiştir. Turizm mekanları 1 saatlik, 2 saatlik ve 3 saatlik mesafede ulaşılanlar olarak ayrılmıştır. 1 saatlik mesafede 15 ilçe, 2 saatlik mesafede 34 ilçe, 3 saatlik mesafede 53 ilçe bulunmaktadır.

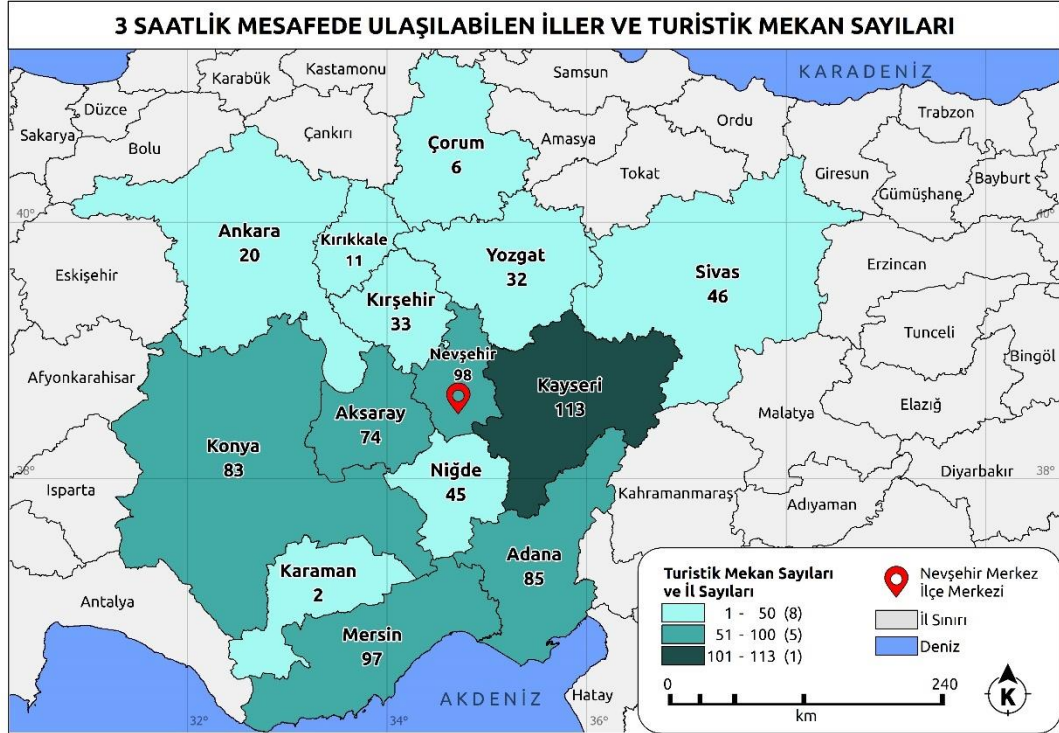
Harita 2. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Çevre İlçelere Gününbirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita

Variş sürelerine göre gnbirlik turizm mekân sayıları kategorilendirildiğinde, 1 saat ve daha az sürede 239 mekân, 1 ve 2 saat arası 131 mekân, 2 ve 3 saat aralıında 375 turizm mekânı ile birlikte toplam 745 turizm mekânı yer almaktadır (Şekil 4).

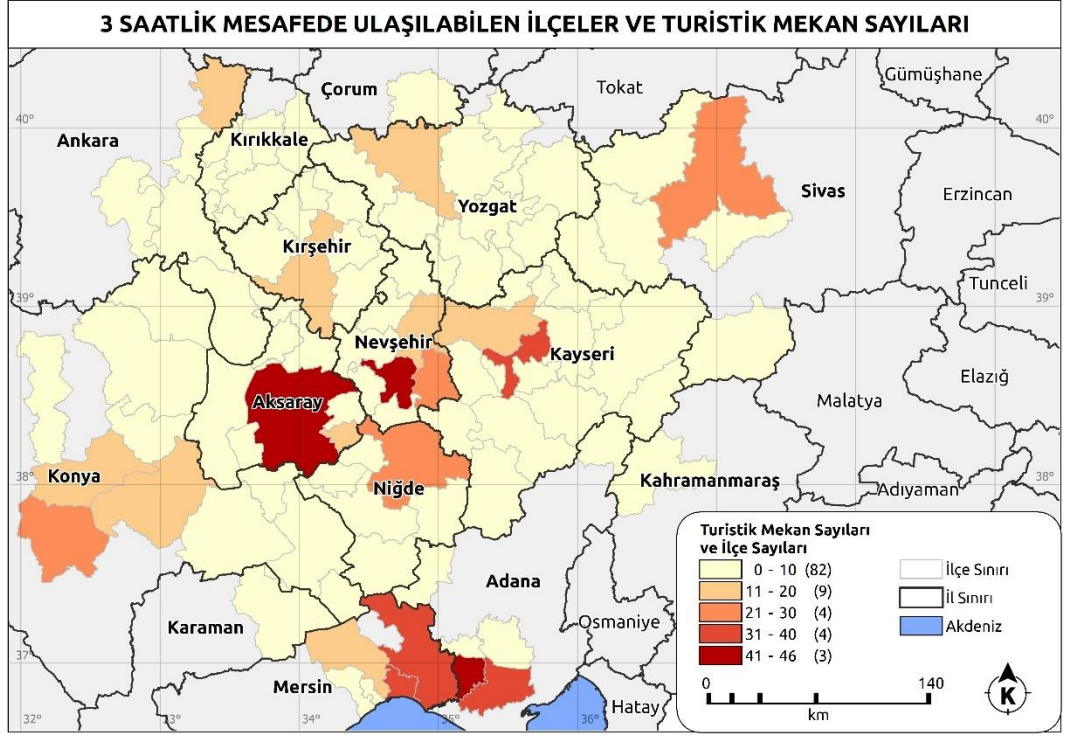
Şekil 4. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Variş Süresine Göre Toplam Turizm Destinasyon Sayısı

3 saatlik mesafede ulaşılabilen gnbirlik turizm mekanlarının iller bazında sayıları Harita 3'te gösterilmektedir. Nevşehir Merkez İlçesi'nden gnbirlik ulaşılabilen en fazla turizm mekânı Kayseri'de yer almaktadır.

Harita 3. Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 Saatlik Mesafede Ulaşılabilen İller ve Turistik Mekân Sayılarını Gösteren Harita

Saatlik mesafede gnbirlik ulaşilabilen mekân sayıları ilçeler bazında ele aliğında 41-46 aralığında turistik mekân sayılarıyla Nevşehir, Aksaray ve Adana illerinin ilçeleri ön plana çıkmaktadır (Harita 4). Nevşehir'in ön plana çıkmasının nedenleri arasında başlangıç noktası olması gösterilebilir.

Harita 4. Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 Saatlik Mesafede Ulaşilabilen İlçeler ve Turizm Mekân Sayılarını Gösteren Harita

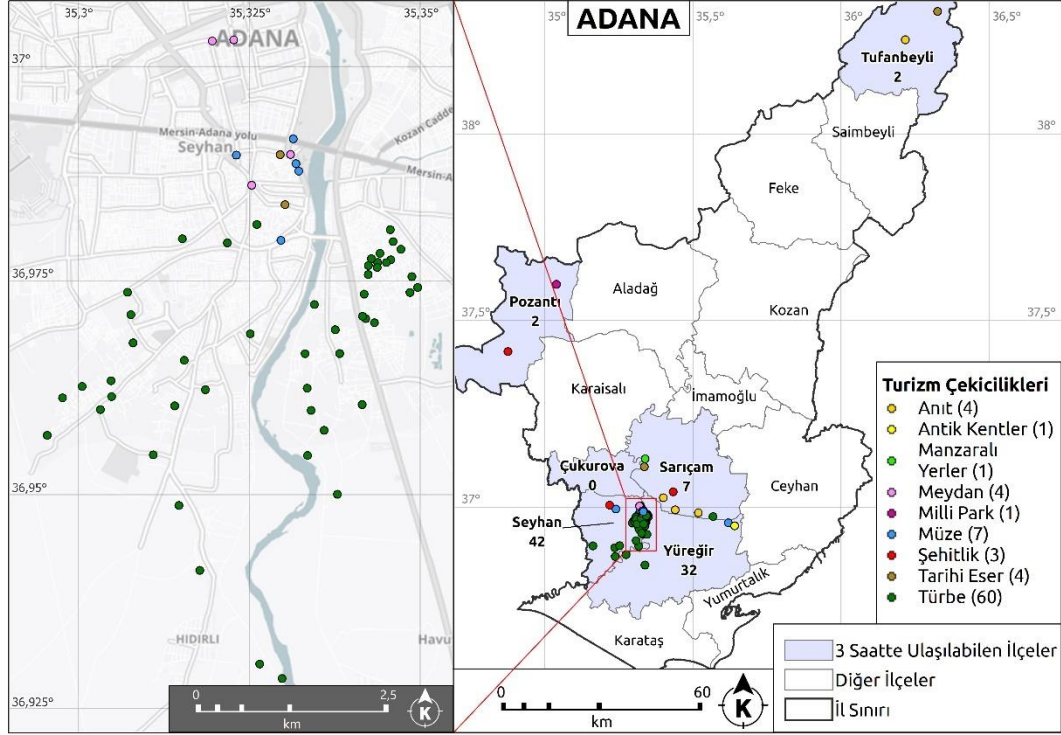
4.2. Nevşehir Merkez İlçesi'nden evre İlçelere Gnbirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden evre ilçelere 3 saatlik mesafede bulunan gnbirlik turizm mekanları kategorilere ayrılarak il ve ilçelerindeki turizm çekiciliklerine haritalar üzerinde yer verilmiştir. 1 saat, 2 saat ve 3 saatlik mesafede ulaşılan ilçeler ve turizm mekân sayıları tablo olarak gösterilmiştir.

4.2.1. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Adana İlçelerine Gnbirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede gnbirlik olarak Adana ve ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 5'te gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Tufanbeyli, Pozantı, Sarıçam, Yregir, Çukurova ve Seyhan ilçelerine ulaşılmaktadır. Turizm ekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 42 turistik mekân sayısıyla Seyhan karşımıza çıkmaktadır. 3 saatlik mesafede ulaşılan ilçeler arasında Çukurova yer almasına

rağmen turizm çekiciliği bulunmamaktadır. Seyhan İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında türbeler, müzeler ve tarihi eserler ön plana çıkmaktadır. Pozantı İlçesi'nde yer alan milli park alanı Belededik Tabiat Parkı'dır.

Harita 5. Nevşehir Merkez İlçesinden Adana İlçelerine Güneybirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 1-2 saat arası mesafede Adana ilçelerinden Pozantı İlçesi'ne ulaşılmaktadır ve turizm destinasyon sayısı 2'dir. 2-3 saat arası mesafede ulaşılan ilçeler Sarıçam, Seyhan, Tufanbeyli ve Yüreğir ilçeleridir (Tablo 2).

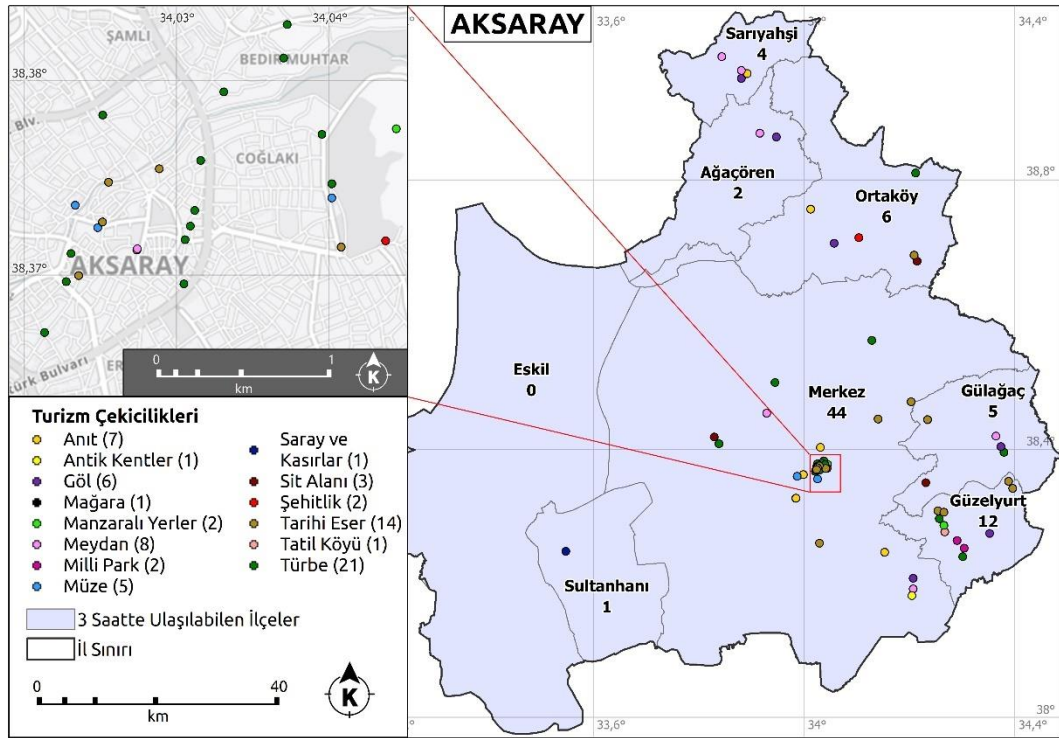
Tablo 2. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Adana İlçelerine 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekan Sayıları

1-2 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Pozantı	2

2-3 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Sarıçam	7
Seyhan	42
Tufanbeyli	2
Yüreğir	32

4.2.2. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Aksaray İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günübirlik olarak Aksaray ve ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 6'da gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Aksaray İl'inin bütün ilçelerine ulaşılmaktadır. Turizm çekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 44 turistik mekân sayısı ile Merkez İlçesi karşımıza çıkmaktadır. 3 saatlik mesafede ulaşılan ilçeler arasında Eski yer almasına rağmen turizm çekiciliği bulunmamaktadır. Merkez İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında türbeler, müzeler ve tarihi eserler ön plana çıkmaktadır. Güzelyurt İlçesi'nde yer alan milli park alanı Ihlara Vadisi'dir.

Harita 6. Nevşehir Merkez İlçesinden Aksaray İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita
Nevşehir Merkez İlçesi'nden 1 saat ve daha az sürede Aksaray ilçelerinden Merkez ve Ortaköy ilçelerine ulaşılmaktadır. Merkez İlçesi'nde 44, Ortaköy İlçesi'nde 6 turizm mekânı yer almaktadır. 1-2 saat arası mesafede Ağaören, Gülağaç, Güzelyurt, Sarıyahşi ve Sultanhanı ilçelerine ulaşılmaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Aksaray İlçelerine 1 Saat ve 2 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları

1 Saat ve Daha Az Sürede Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları

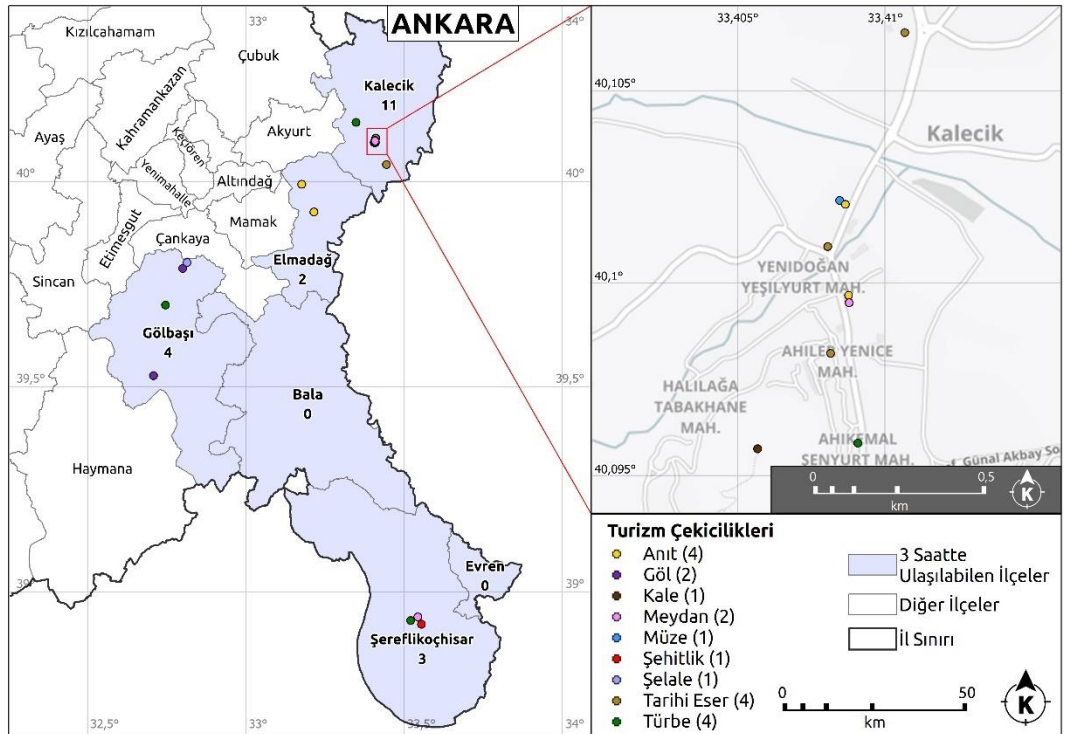
1-2 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları

İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Merkez	44
Ortaköy	6

İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Ağaçören	2
Gülağaç	5
Güzelyurt	12
Sarıyahşi	4
Sultanhanı	1

4.2.3. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Ankara İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günübirlik olarak Ankara ve ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 7'de gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Kalecik, Elmadağ, Gölbaşı, Bala, Şereflikoçhisar ve Evren ilçelerine ulaşılmaktadır. Turizm çekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 11 turistik mekân sayısı ile Kalecik karşımıza çıkmaktadır. 3 saatlik mesafede ulaşılan ilçeler arasında Bala ve Evren yer almasına rağmen turizm çekiciliği bulunmamaktadır. Kalecik İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında tarihi eser, anıt ve müze yer almaktadır.

Harita 7. Nevşehir Merkez İlçesinden Ankara İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita

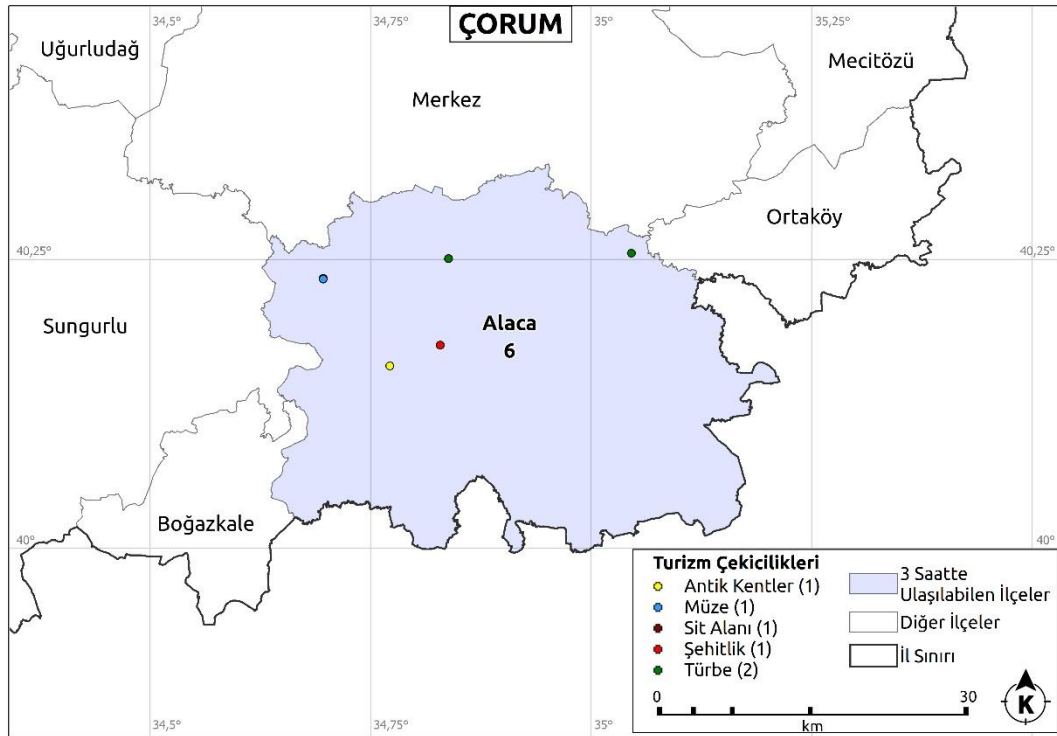
Nevşehir Merkez İlçesi'nden 1-2 saat arasında Ankara ilçelerinden Şereflikoçhisar'a ulaşılmaktadır ve turizm destinasyon sayısı 3'tür. 2-3 saat arası mesafede Elmadağ, Gölbaşı ve Kalecik ilçelerine ulaşılmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Ankara İlçelerine 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları

1-2 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları		2-3 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı	İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Şereflikoçhisar	3	Elmadağ	2
		Gölbaşı	4
		Kalecik	11

4.2.4. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Çorum İlçelerine Günübirlük Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günübirlük olarak Çorum ve ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 8'de gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Çorum'da sadece Alaca İlçesi'ne ulaşılmaktadır. Alaca İlçesi'nde turizm çekiciliği olarak tarihi eser, antik kent, müze, sit alanı ve şehitlik yer almaktadır. İlçe de bulunan antik kent Eskiypar Ören Yeri'dir.

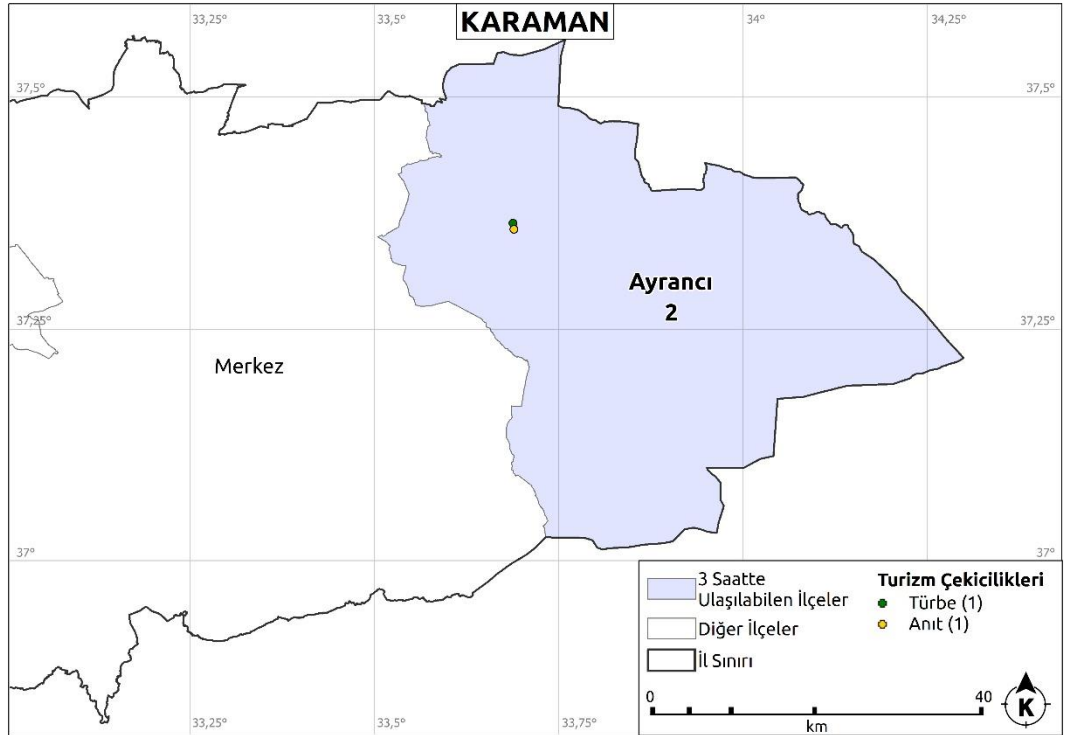
Harita 8. Nevşehir Merkez İlçesinden Çorum İlçelerine Günübirlük Turizm Mekanlarını Gösteren Harita

4.2.5. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kahramanmaraş İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günübirlik olarak Kahramanmaraş ve ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 2'de gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Kahramanmaraş'ta sadece Göksun ilçesine ulaşılmaktadır. Göksun İlçesi'nde turizm çekiciliği yer almamaktadır.

4.2.6. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Karaman İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanları

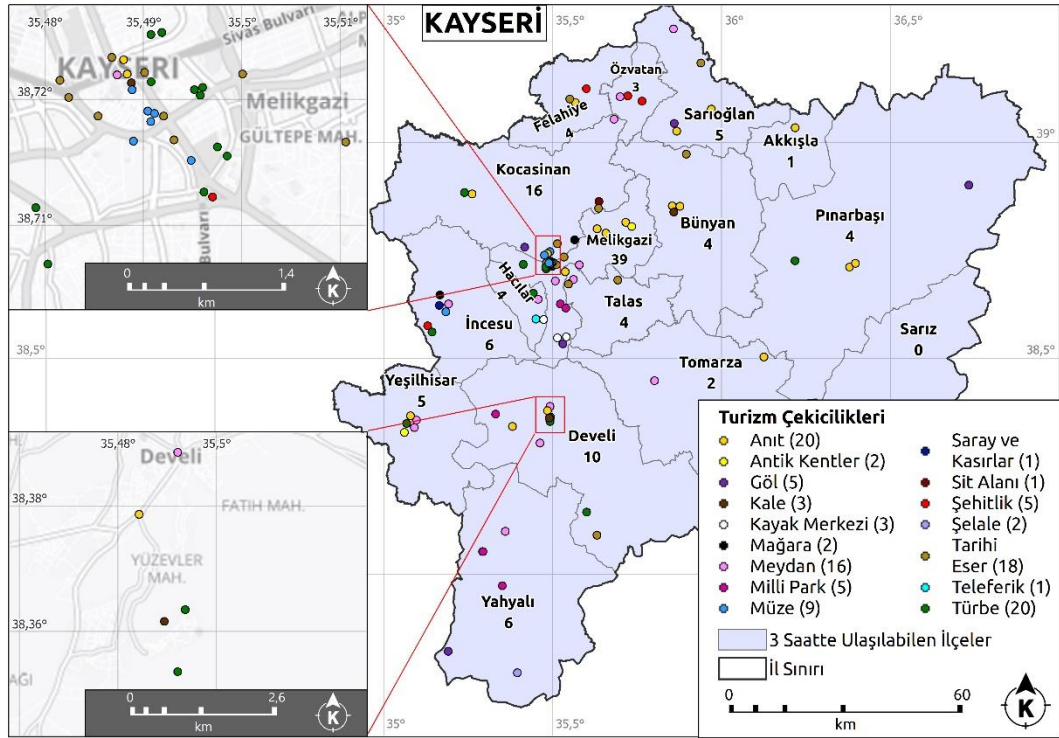
Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günübirlik olarak Karaman ve ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 9'da gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Karaman'da sadece Ayrancı İlçesi'ne ulaşılmaktadır. Ayrancı İlçesi'nde turizm çekiciliği olarak türbe ve anıt yer almaktadır. İlçe de Hilmi Dede Ayrancı Türbesi ve Atatürk Heykeli bulunmaktadır.

Harita 9. Nevşehir Merkez İlçesinden Karaman İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita

4.2.7. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kayseri İlçelerine Günübirlilik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günübirlilik olarak Kayseri ve ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 10'da gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Kayseri'nin bütün ilçelerine ulaşılmaktadır. Turizm çekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 39 turistik mekân sayısı ile Melikgazi karşımıza çıkmaktadır. 3 saatlik mesafede ulaşılan ilçeler arasında Sarız yer almasına rağmen turizm çekiciliği bulunmamaktadır. Melikgazi İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında türbeler, müzeler ve tarihi eserler ön plana çıkmaktadır. 3 saatlik mesafede ulaşılabilen turizm mekanları arasındaki milli parklar içerisinde Kayseri Kent Ormanı, Sultan Sazlığı Milli Parkı, Aladağlar Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Derebağ Milli Parkı bulunmaktadır. Erciyes Kayak Merkezi de 3 saatlik mesafede ulaşılabilen turizm mekânı arasında yer almaktadır.

Harita 10. Nevşehir Merkez İlçesinden Kayseri İlçelerine Günübirlilik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita

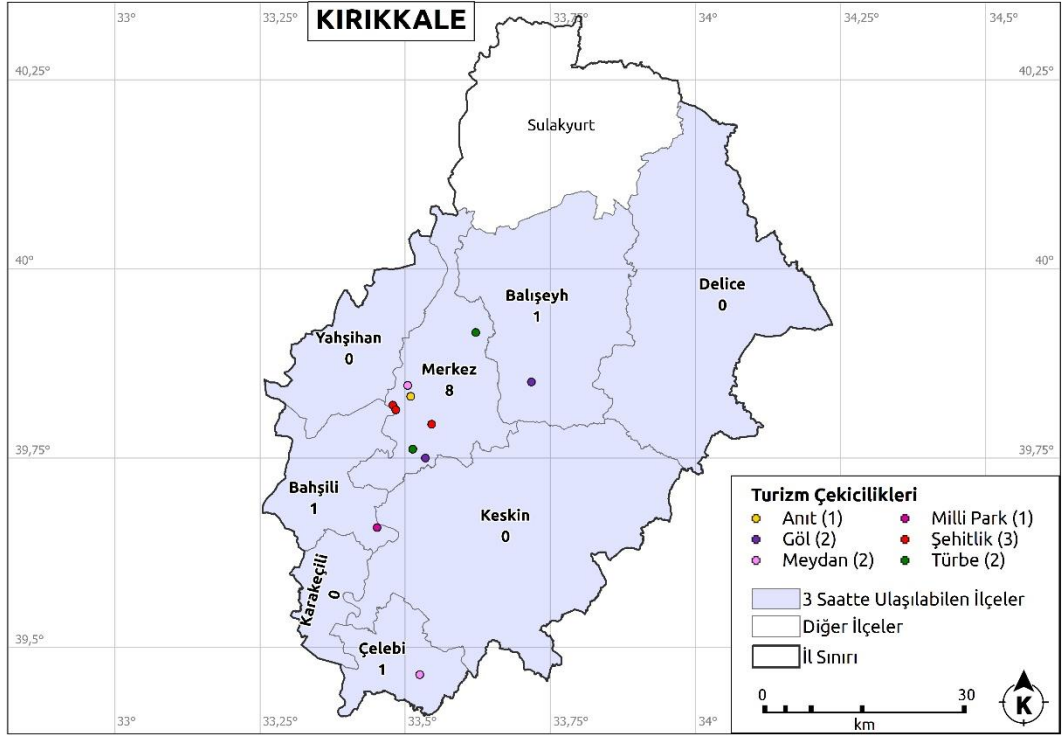
Nevşehir Merkez İlçesi'nden 1 saat ve daha az sürede Kayseri ilçelerinden İncesu, Kocasinan, Melikgazi ve Yeşilhisar'a ulaşılmaktadır. 1-2 saatlik mesafede Akkışla, Bünyan, Develi, Hacılar, Pınarbaşı, Sarıoğlan, Talas, Tomarza ve Yahyalı ilçelerine ulaşılmaktadır. 2-3 saat arası mesafede ise Felahiye ve Özvatan ilçelerine ulaşılmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kayseri İlçelerine 1 saat, 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları

1 Saat ve Daha Az Sürede Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları		1-2 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları		2-3 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı	İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı	İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
İncesu	6	Akkışla	1	Felahiye	4
Kocasinan	16	Bünyan	4	Özvatan	3
Melikgazi	39	Develi	10		
Yeşilhisar	5	Hacılar	4		
		Pınarbaşı	4		
		Sarıoğlan	5		
		Talas	4		
		Tomarza	2		
		Yahyalı	6		

4.2.8. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kırıkkale İlçelerine Günübürlük Turizm Mekanları

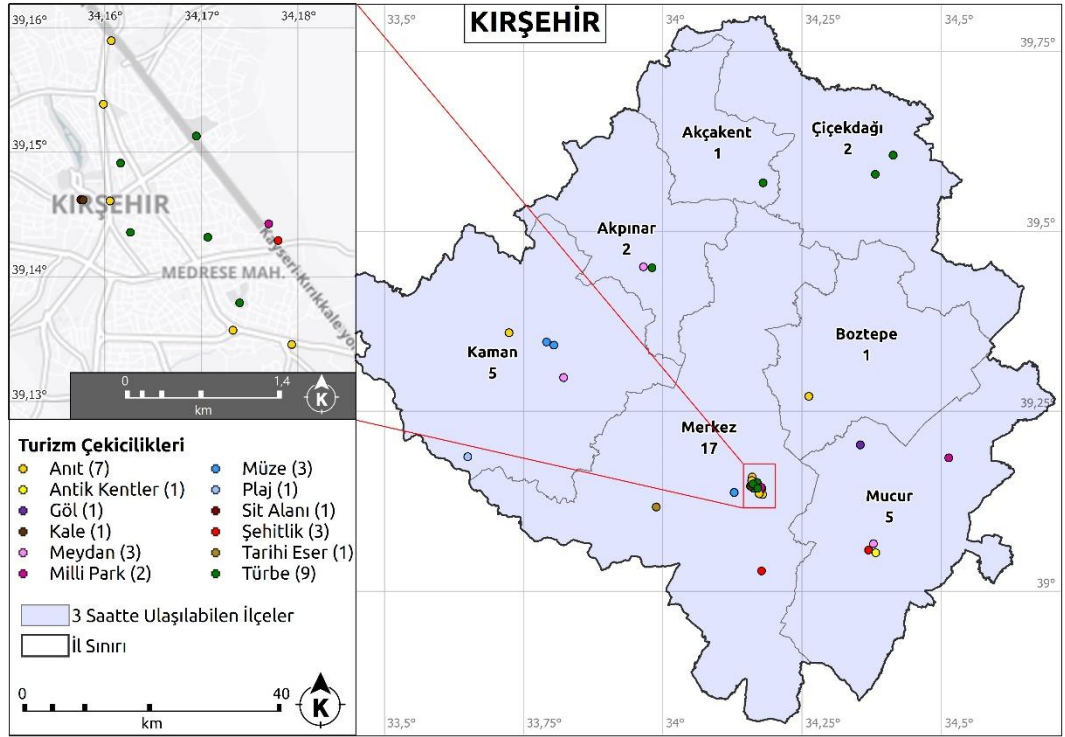
Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günübürlük olarak Kırıkkale ve ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 11'de gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Sulakyurt ilçesi hariç diğer ilçelere ulaşılmaktadır. Turizm çekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 8 turistik mekân sayısı ile Merkez karşımıza çıkmaktadır. 3 saatlik mesafede ulaşılan ilçeler arasında Yahşihan, Karakeçili, Keskin ve Delice ilçeleri yer almasına rağmen turizm çekiciliği bulunmamaktadır. Merkez İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında anıt, göl, meydan, şehitlik ve türbe ön plana çıkmaktadır. 3 saatlik mesafede ulaşılabilen turizm mekanları arasındaki milli park Bahşili İlçesi'nde yer alan Kara Ahmetli Milli Parkı'dır.

Harita 11. Nevşehir Merkez İlçesinden Kırkkale İlçelerine Günyübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita

4.2.9. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kırşehir İlçelerine Günyübirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günyübirlik olarak Kırşehir ve ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 12'de gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede bütün ilçelere ulaşılmaktadır. Turizm çekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 17 turistik mekân sayısı ile Merkez ilçemize çıkmaktadır. Merkez İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında anıt, türbe ve kale ön plana çıkmaktadır. 3 saatlik mesafede ulaşılabilen milli parklar arasında Merkez İlçesi'nde Aşık Paşa Milli Parkı ve Mucur İlçesi'nde Seyfe Gölü Milli Parkı yer almaktadır.

Harita 12. Nevşehir Merkez İlçesinden Kırşehir İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 1 saat ve daha az sürede Kırşehir ilçelerinden Mucur'a ulaşılmaktadır ve turizm destinasyonu 5'tir. 1-2 saatlik mesafede Akpınar, Boztepe, Kaman ve Merkez ilçelerine ulaşılmaktadır. 2-3 saat arası mesafede ise Akçakent ve Çiçekdağı ilçelerine ulaşılmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Kırşehir İlçelerine 1 saat, 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekan Sayıları

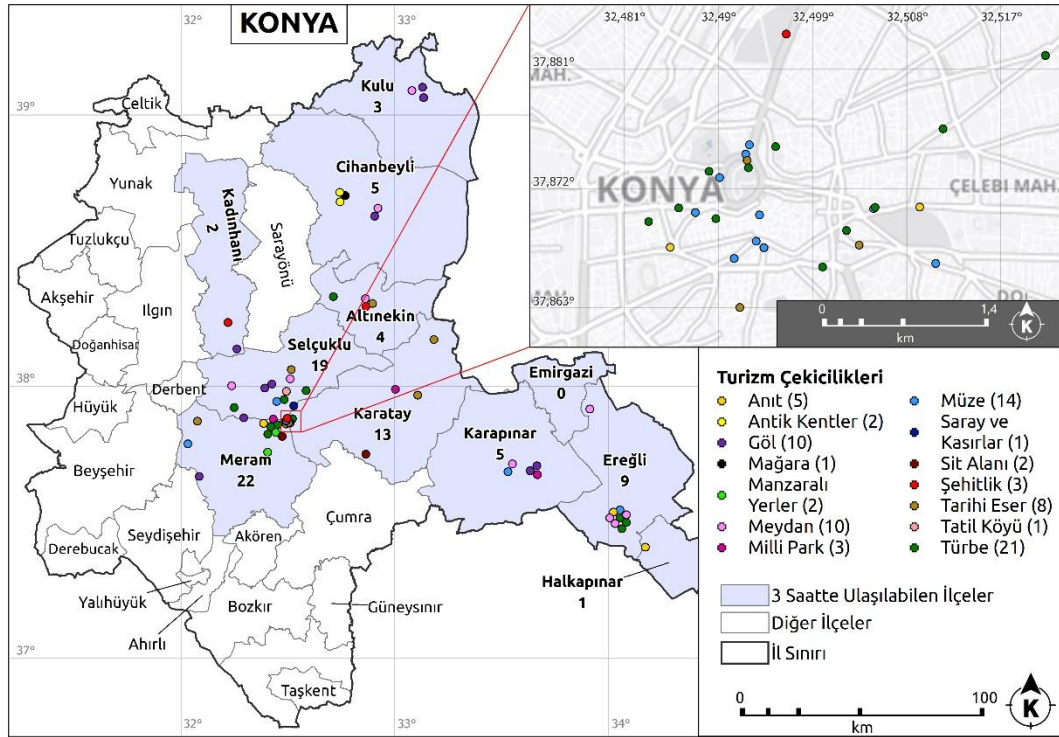
1 Saat ve Daha Az Sürede Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Mucur	5

1-2 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Akpınar	2
Boztepe	1
Kaman	5
Merkez	17

2-3 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Akçakent	1
Çiçekdağı	2

4.2.10. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Konya İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günübirlik olarak Konya ve ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 13'te gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Kulu, Cihanbeyli, Kadınhanı, Altınekin, Selçuklu, Meram, Karatay, Karapınar, Emirgazi, Ereğli ve Halkapınar ilçelerine ulaşılmaktadır. Turizm çekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 12 turistik mekân sayısı ile Meram karşımıza çıkmaktadır. 3 saatlik mesafede Emirgazi İlçesi'ne ulaşılmasına rağmen turizm çekiciliği bulunmamaktadır. Meram İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında türbeler, manzaralı yerler, tarihi eser ve müze ön plana çıkmaktadır. 3 saatlik mesafede ulaşılabilen müzeler arasında Karatay İlçesi'nde yer alan Mevlâna Müzesi 2021 yılı itibariyle Türkiye'nin en fazla ziyaret edilen müzesi olarak karşımıza çıkmaktadır.⁵ 3 saatlik mesafede ulaşılabilen milli parklar arasında Karapınar İlçesi'nde Meke Gölü Milli Parkı, Karatay İlçesi'nde Bozdağ Milli Parkı, Meram İlçesi'nde Akyokuş Milli Parkı yer almaktadır.

Harita 13. Nevşehir Merkez İlçesinden Konya İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita

⁵ Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü 2021 yılı verilerine göre Konya Mevlâna Müzesi'ni 1 milyon 507 bin 264 kişi ziyaret etti.

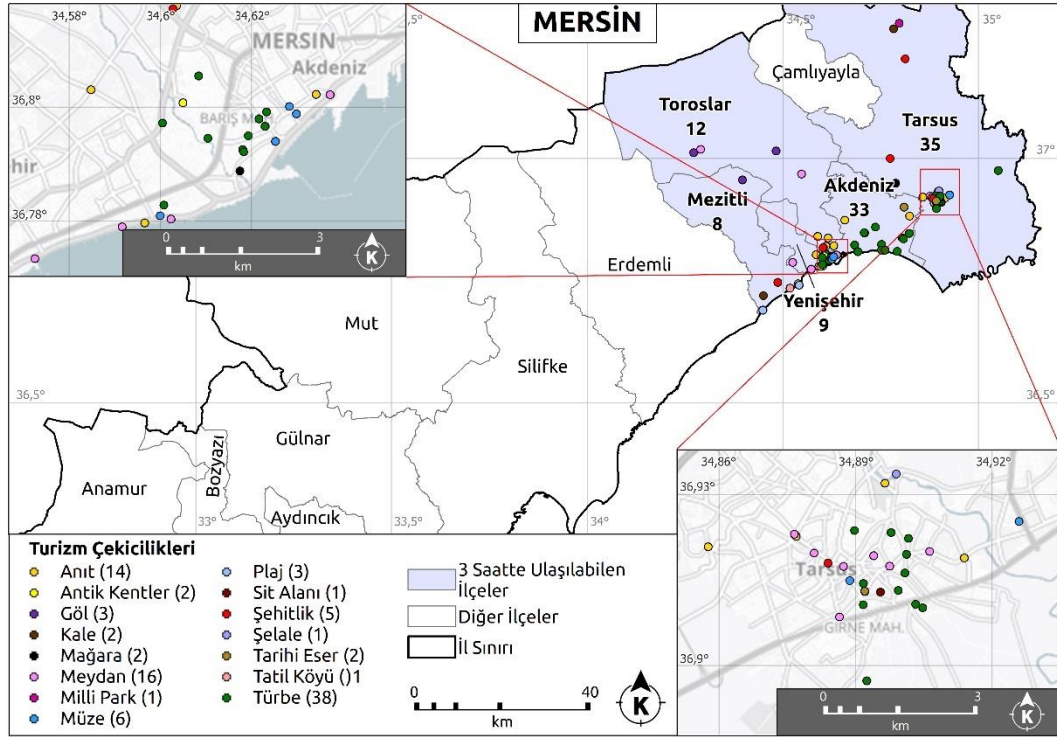
Nevşehir Merkez İlçesi'nden 1-2 saat arası mesafede Konya ilçelerinden Ereğli'ye ulaşılmaktadır ve turizm destinasyonu 9'dur. 2-3 saatlik mesafede ise Altınekin, Cihanbeyli, Halkapınar, Kadınhanı, Karapınar, Karatay, Kulu, Meram ve Selçuklu ilçelerine ulaşılmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Konya İlçelerine 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları

1-2 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları		2-3 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı	İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Ereğli	9	Altınekin	4
		Cihanbeyli	5
		Halkapınar	1
		Kadınhanı	2
		Karapınar	5
		Karatay	13
		Kulu	3
		Meram	22
		Selçuklu	19

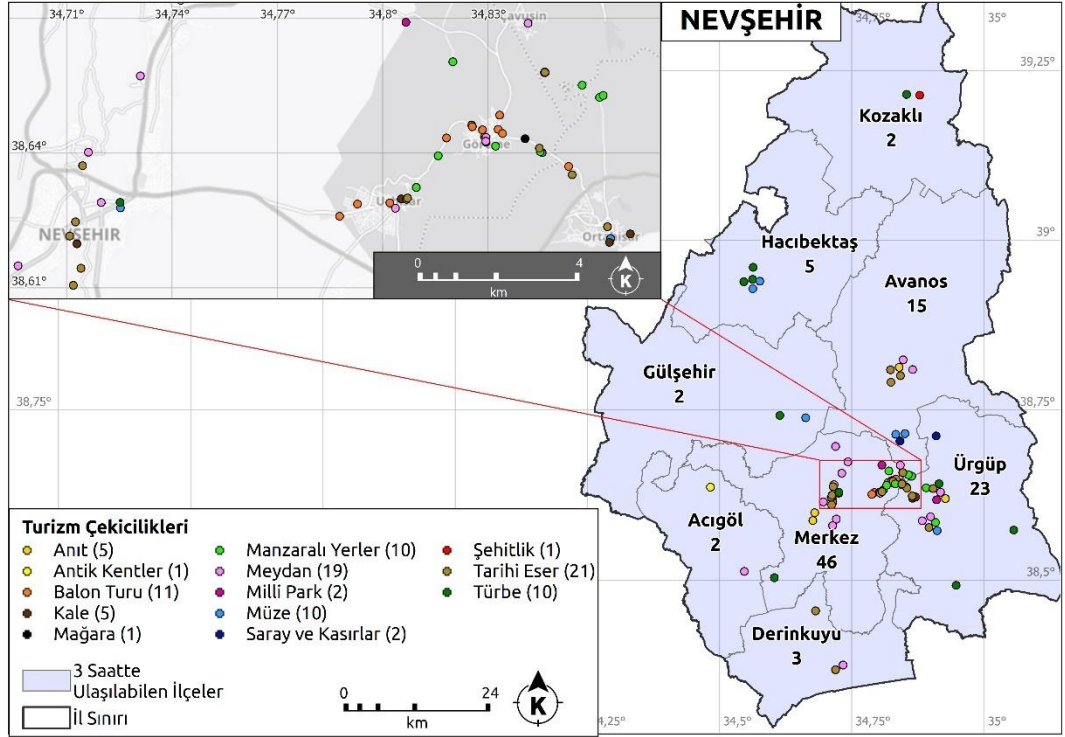
4.2.11. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Mersin İlçelerine Günöbirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günöbirlik olarak Mersin ve ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 14'te gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Mersin İl'inin Tarsus, Akdeniz, Yenişehir, Mezitli ve Toroslar ilçelerine ulaşılmaktadır. Turizm çekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 35 turistik mekân sayısı ile Tarsus İlçesi karşımıza çıkmaktadır. Tarsus İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında türbeler, antik kentler ve meydanlar ön plana çıkmaktadır. Tarsus İlçesi'nde yer alan milli park alanı Topasır Milli Parkı'dır. Toroslar İlçesi'nde Yumuktepe Höyüğü ve Mezitli İlçesi'nde Soli Pompeiopolis Antik Kenti yer almaktadır. Deniz turizmi açısından günöbirlik mesafede ulaşılabilen plajlar Mezitli İlçesi'nde bulunmaktadır.

Harita 14. Nevşehir Merkez İlçesinden Mersin İlçelerine Günebirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita
4.2.12. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Nevşehir İlçelerine Günebirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günebirlik olarak ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 15'te gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Nevşehir İl'inin bütün ilçelerine ulaşılmaktadır. Turizm çekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 46 turistik mekân sayısı ile Merkez İlçesi karşımıza çıkmaktadır. Merkez İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında balon turları, manzaralı yerler ve müzeler ön plana çıkmaktadır. Nevşehir turizmi açısından önemli çekiciliklerden olan Göreme Tarihi Milli Parkı ve Açık Hava Müzesi, Uçhisar Kalesi, Güvercinlik Vadisi Merkez'de, Üç Güzeller ve Kızılçukur Vadisi Ürgüp'te, Derinkuyu Yeraltı Şehri Derinkuyu'da yer almaktadır.

Harita 15. Nevşehir Merkez İlçesinden Nevşehir İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita

Nevşehir Merkez İlçesi'nden diğer ilçelerine Kozaklı ilçesi hariç hepsine 1 saat ve daha az sürede ulaşılmaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Nevşehir İlçelerine 1 saat ve 2 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekan Sayıları

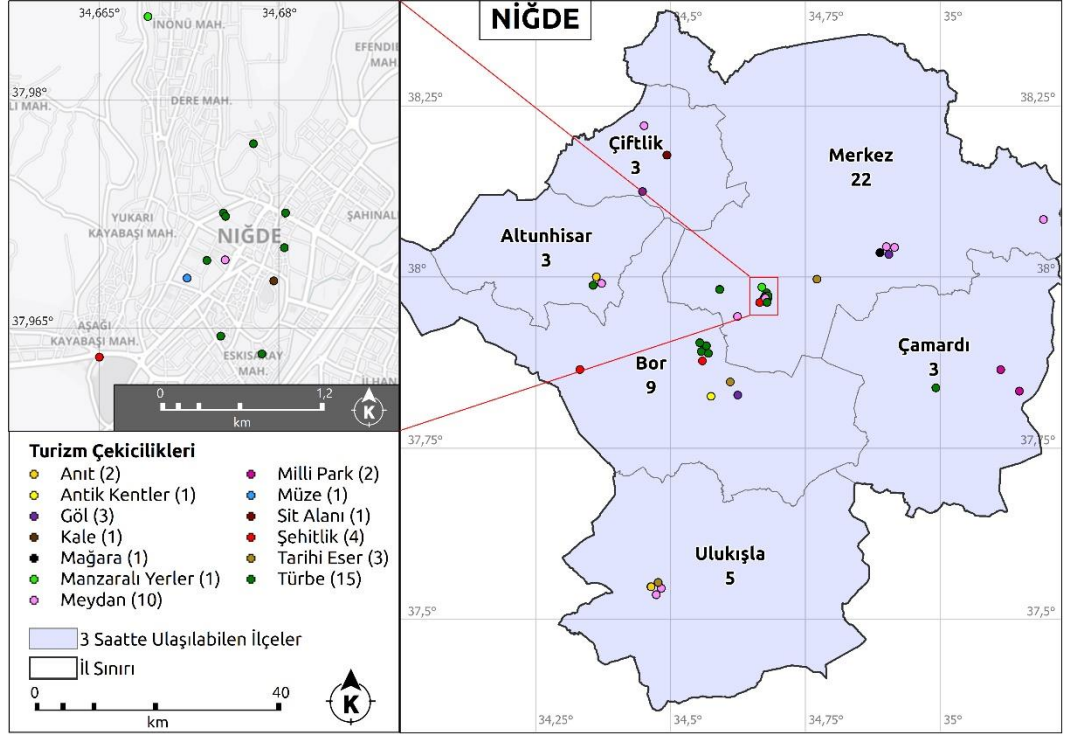
1 Saat ve Daha Az Sürede Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Acıgöl	2
Avanos	16
Derinkuyu	3
Gülşehir	2
Hacıbektaş	5
Merkez	46
Ürgüp	22

1-2 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Kozaklı	2

4.2.13. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Niğde İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günübirlik olarak Niğde ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 16'da gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Niğde İl'inin

bütün ilçelerine ulaşılmaktadır. Turizm çekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 22 turistik mekân sayısıyla Merkez İlçesi karşımıza çıkmaktadır. Merkez İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında türbeler kale ön plana çıkmaktadır. Çamardı İlçesi'nde Aladağlar Milli Parkı ve Demirkazık Milli Parkı bulunmaktadır.

Harita 16. Nevşehir Merkez İlçesinden Niğde İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita
Nevşehir Merkez İlçesi'nden 1 saat ve daha az sürede Niğde'nin Merkez İlçesi'ne ulaşılmaktadır. 1-2 saatlik mesafede Altunhisar, Bor, Çiftlik ve Ulukışla ilçelerine ulaşılmaktadır. 2-3 saat arası mesafede ise Çamardı İlçesi'ne ulaşılmaktadır (Tablo 9).

Tablo 9. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Niğde İlçelerine 1 saat, 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları

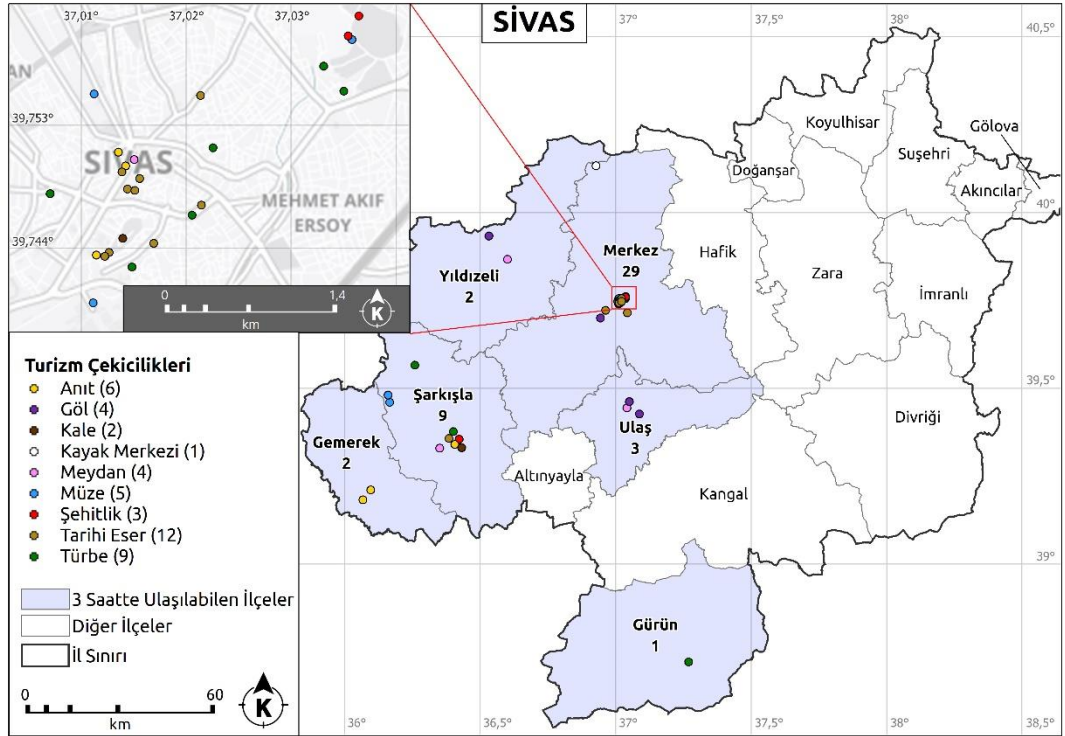
1 Saat ve Daha Az Sürede Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Merkez	22

1-2 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Altunhisar	4
Bor	9
Çiftlik	2
Ulukışla	5

2-3 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Çamardı	3

4.2.14. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Sivas İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günübirlik olarak Sivas ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 17'de gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Sivas İl'inin Merkez, Yıldızeli, Şarkışla, Gemerek, Ulaş ve Gürün ilçelerine ulaşılmaktadır. Turizm çekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 29 turistik mekân sayısıyla Merkez İlçesi karşımıza çıkmaktadır. Merkez İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında anıt, tarihi eserler ve türbeler ön plana çıkmaktadır. Sivas turizmi açısından önemli çekiciliklerden olan Yıldız Dağı kayak merkezi, Çifte Minareli Medrese, Şifahye Medresesi ve Gök Medrese Merkez İlçe de yer almaktadır.

Harita 17. Nevşehir Merkez İlçesinden Sivas İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 1-2 saat arası mesafede Sivas'ın Gemerek İlçesi'ne ulaşılmaktadır. 2-3 saat arası mesafede ise Gürün, Merkez, Şarkışla, Ulaş ve Yıldızeli ilçelerine ulaşılmaktadır (Tablo 10).

Tablo 10. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Sivas İlçelerine 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekân Sayıları

**1-2 Saat Arası Ulaşılabilen
Turizm Destinasyonları**

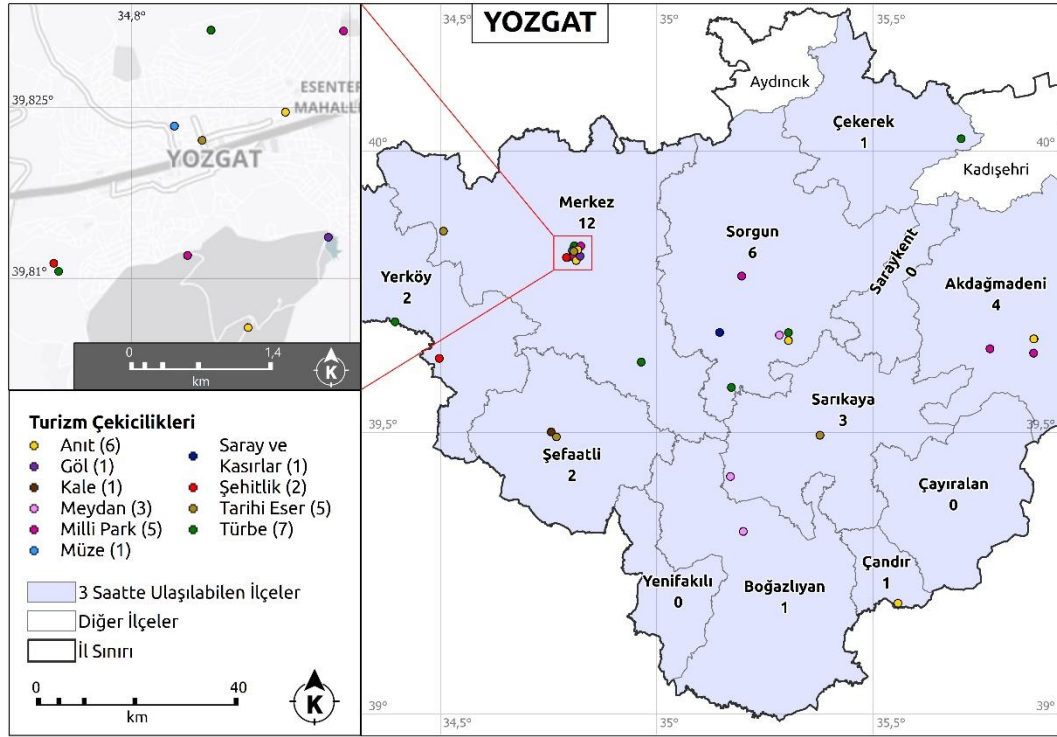
**2-3 Saat Arası Ulaşılabilen
Turizm Destinasyonları**

İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Gemerek	2

İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Gürün	1
Merkez	29
Şarkışla	9
Ulaş	3
Yıldızeli	2

4.2.15. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Yozgat İlçelerine Günübirlik Turizm Mekanları

Nevşehir Merkez İlçesi'nden 3 saatlik mesafede günübirlik olarak Yozgat ilçelerinde yer alan turizm mekanları Harita 18'de gösterilmiştir. 3 saatlik mesafede Yozgat İl'inin Merkez, Sorgun, Çekerek, Yerköy, Şefaati, Saraykent, Akdağmadeni, Sarıkaya, Çayıralan, Çandır, Boğazlıyan, Yenifakılı ilçelerine ulaşılmaktadır. Saraykent, Çayıralan, Yenifakılı ilçelerine 3 saatlik mesafede ulaşılmasına rağmen turizm çekiciliği bulunmamaktadır. Turizm çekiciliğinin en fazla olduğu ilçe 12 turistik mekân sayısı ile Merkez İlçesi karşımıza çıkmaktadır. Merkez İlçesi'ndeki turizm çekicilikleri arasında anıt, tarihi eser, türbe, müze ve milli park ön plana çıkmaktadır. Yozgat turizmi açısından önemli çekiciliklerden olan Türkiye'nin ilk milli parkı olan Yozgat Çamlığı Milli Parkı'dır.

Harita 18. Nevşehir Merkez İlçesinden Yozgat İlçelerine Günebirlik Turizm Mekanlarını Gösteren Harita
Nevşehir Merkez İlçesi'nden 1-2 saat arası mesafede Yozgat ilçelerinden Boğazlıyan ve Sarıkaya ilçelerine ulaşılmaktadır. 2-3 saatlik mesafede Akdağmadeni, Çandır, Çekerek, Merkez, Şefaattli, Sorgun ve Yerköy ilçelerine ulaşılmaktadır (Tablo 11).

Tablo 11. Nevşehir Merkez İlçesi'nden Yozgat İlçelerine 2 Saat ve 3 Saat Mesafede Ulaşılabilen Turizm Mekan Sayıları

1-2 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Boğazlıyan	1
Sarıkaya	3

2-3 Saat Arası Ulaşılabilen Turizm Destinasyonları	
İlçe Adı	Turizm Destinasyon Sayısı
Akdağmadeni	4
Çandır	1
Çekerek	1
Merkez	12
Şefaattli	2
Sorgun	6
Yerköy	2

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Türkiye'nin önde gelen turizm merkezlerinden biri olan Nevşehir ili; bünyesinde barındırdığı doğal, kültürel ve tarihsel değerleri ile ülkemiz turizmi için büyük önem taşımaktadır. Nevşehir ve çevresinde yer alan ilçelerdeki önemli turizm destinasyonlarının varlığı çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde Kapadokya ve çevresinde çeşitli ziyaret güzergahlarının tercih edildiği görülmektedir. Özellikle gününbirlik seyahat eden turistler kısıtlı vakitlerinden dolayı tur şirketleri ve rehberler vasıtasıyla daha çok popüler yerlere gidildiği görülmüştür. Çalışmanın esas sorununu meydana getiren bu durum sebebiyle çalışmanın amacı; ilin ve çevresinin gelir kaynaklarını artırılması, yerel kalkınmanın sağlanması ve turizm sektörünün geliştirilmesi için Nevşehir Merkez ilçesinden çevre ilçelere turizm potansiyelinin ortaya konularak bölgede sürdürülebilir turizm hedefiyle alternatif turizm rotalarının oluşturulmasıdır. Bu amaç doğrultusunda Nevşehir Merkez İlçesinden diğer tüm ilçelere olan süre bazlı yol matrisi analizi gerçekleştirilmiştir. Rotalar oluşturulurken yapılan yol matrisi analizinde ulaşım zamanını etkileyebilecek faktörlerden olan yolların türü (anayol, tali yol, otoyol, kavşak, şerit sayısı) ve maksimum hız limitleri, trafik durumları ve kavis durumları hesaba katılmıştır. Yapılan analizler sonucunda hazırlanan haritalarda popüler olan turizm destinasyonlarının (Peribacaları, yer altı şehirleri, balon turu vb.) yanı sıra gününbirlik gezilebilecek birçok turizm destinasyonun olduğu ortaya konulmuştur. 20 farklı turizm çekicilik türü kullanılarak yapılan bu çalışmanın sonucunda 1, 2 ve 3 saatlik sürelerde ziyaret edilebilecek toplam 745 turizm destinasyonunun olduğu tespit edilmiştir. Bu süre zarfında toplam 15 il, 102 ilçeye ulaşım sağlanabilmektedir. Nevşehir Merkez İlçesi'nde 46, Aksaray Merkez İlçesi'nde 44, Adana Seyhan

İlçesi'nde 42 turizm destinasyonun bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunların yanı sıra Kayseri Melikgazi İlçesi'nde 39, Mersin Tarsus İlçesi'nde 35, Akdeniz İlçesi'nde 33, Adana Yüreğir İlçesi'nde 32 turizm destinasyonu yer aldığı görülmektedir (Harita 4).

Yapılan bu çalışmada var olan turizm destinasyonları, şehir merkezleri ve yol ağları dataları veri tabanına işlenmiştir ve mekânsal analizler ile güçlendirilmiştir. Kapadokya bölgesinin turistler tarafından sıkça ziyaret edilen yerlerden biri olduğu ve gelen ziyaretçilerinin birçoğu gününbirlik ziyaretleri tercih edildiği görülmektedir. Bu ziyaretleri esnasında doğru bir turizm planlaması yapılarak bölgeye akın eden turistleri farklı turizm destinasyonlarına yönlendirerek turistlerin bölgede ve çevre il ve ilçelerde gerçekleştireceği ziyaretler ile daha fazla kalması sağlanabilir. Turizmde çeşitliliği artırarak daha çok ve farklı ilgi alanlarına sahip turistleri bölgeye çekecektir. Çevre il ve ilçelerin sahip olduğu turizm çekicilikleri (Güngör, 2018) kullanılarak gerçekleştirilecek olan turizm aktiviteleri çeşitlendirilebilir. Nevşehir'in sahip olduğu değerlerinin yanında önerilen bu turizm güzergahları aracılığıyla tek bir yere ziyaret gerçekleştirilmesinin yerine çevre ilçelerin barındırdığı turizm destinasyonlarının bütünsel algılanması hedeflenmiştir. Birçok turizm destinasyonunda öngörülen çeşitli turizm aktiviteleri akıllardan çıkmayla karşı karşıya kalmış kültürel ve kendine has değerlerin yaşatılmasına ve tanıtımlarının gerçekleştirilmesine destek sağlayacağı ön görülmektedir.

Bu tez kapsamında yapılan çalışmalar sonucunda Nevşehir Merkez İlçesi'nden çevre ilçelere oluşturulan rota önerileri ile turizm sektörüne CBS'nin büyük katkıları sağlayacağı hazırlanan veri tabanı ve gerçekleştirilen mekânsal analizler vasıtasıyla gösterilmiştir. Bunların yanı sıra var olan turizm amaçlı haritaların coğrafi bilgi sistemleri aracılığıyla geliştirilip güncellenmesi gerektiğinin farkına varılmıştır.

5.2. Öneriler

Genel olarak turizm rotaları oluşturulurken popüler ve sıkça duyulan yerler dışında turizm açısından varlıklı bölgeler değerlendirilmemektedir. Turizm aktiviteleri bakımından zengin olan alanların potansiyelinin tespit edilmemesi ya da söz konusu potansiyelin göz ardı edilmesi sonucunda birçok bölgenin atıl durumda olmasına sebep olmaktadır. Herhangi bir yerin turizm açısından potansiyelinin tespit edilmesiyle

birlikte bu potansiyelin değerlendirilmesi konusu da çok 6nemli rol oynamaktadır. B6lgenin yatırım alması, pazarlama etkinlikleri için tanıtım ve reklamların çok iyi hazırlanarak uygun kitleye hitap etmesi gerekmektedir.

Çalışmada s6z konusu alan olan Nevşehir ve çevresinde g6n6birlik mesafede yer alan turizm destinasyonlarının gelişmesini engelleyen en b6y6k g6l6klerden biri turizm mekanlarının birçoğunda altyapının ve 6styapının eksik kalması belirtilebilir. Kullanılan g6zergahların çoğunda turistlerin kalabileceği konaklama tesisleri ve yeme-içme hizmeti sunan yerler konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu konuda b6lgeye gelecek olan yatırımlar sayesinde gece konaklayan turist sayısında artış olacağı 6n g6r6lmektedir.

Ayrıca, bu araştırmada sonucundan yola çıkarak çalışma genişletilebilir ve yakın olan il ve ilçeleri birbiriyle ilişkilendirerek turizm g6zergahları hazırlanabilir. Bu sayede sadece Nevşehir Merkez İlçesi'nden komşu ilçelere değil diğer illerin ilçelerine ulaşılacak şekilde rotalar oluşturulabilir. Dolayısıyla evre illerde de sosyo-k6lt6rel ve ekonomik açıdan dengeli bir şekilde gelişeceklerdir. 6zellikle b6lgede yaşayan yerel toplumun ilerlemesine, yeni iş kollarının oluşmasına, y6resel 6r6nlerin tanınmasına ve reklamının yapılmasına imk6n tanıyacaktır. Bu anlamda yapılan bu çalışma diğer illere ve illerde gerçekleştirilecek olan yeni çalışmalara 6rnek olabilecek niteliktedir.

KAYNAKÇA

- Abbaspour RA, Samadzadegan F (2011) Time-dependent personal tour planning and scheduling in metropolises. *Expert Systems with Applications*, 38(10), 12439-12452.
- Abubakar EO, Idoko O, Ocholi OS (2017) Efficient Tour Planning for Tourist Sites Visitation in Lokoja, Nigeria: A Multi-Scenario Analysis Using GIS. *Journal of Geographic Information System*, 9(01), 59.
- Akın T (2020) Isparta-Atabey Yöresinin Ekoturizm Potansiyeli ve Turizm Rotalarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Alaca BA (1997) Turizm Politikası, Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri, Sorunları ve Çözüm Önerileri. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Sivas.
- Albayrak A (2013) Alternatif Turizm. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Alkan A (2018) Alternatif Bir Turizm Rotası: Kurtalan Ekspresi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(4), 1016-1038. DOI: 10.21325/jotags.2018.346
- Altıntaş A, Kurnaz Ş (2007) Reşit Saffet Atabinen (1884-1965) ve Türk Turizmine Katkıları. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 26(42), 9-36.
- Arslan ES (2019) Determination of the alternative routes related to nature tourism in Burdur. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 332-346.
- Arslan H, Şıkoğlu E (2017) Nevşehir Kentinin Potansiyel Turizm Mekanları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 471-488.

- Astor Y, Purwandhari A, Aprian KR (2020) Determination of Effective Routes for Tourism Mass Transportation in Bandung City using Network Analyst and GIS. In International Seminar of Science and Applied Technology (ISSAT 2020) (pp. 265-269). Atlantis Press.
- Avcı C, Hassan A (2019) Turistlerin Mekansal Tercihleri ve Mekansal Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma: İstanbul Tarihi Yarımada Örneği. Turizm Akademik Dergisi. 6 (1): 91106.
- Ayhan G, Çağlıyan A (2021) Tunceli İlinde Alevi İnanç Turizmi Rotaları, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31, 2(583-606).
- Barrena E, Laporte G, Ortega FA, Pozo MA (2016) Planning ecotourism routes in nature parks. Trends in Differential Equations and Applications, 189-202.
- Barringer J, Walcroft A, Forer P, Hughey KF (2002) Development of an environmental effects and tourist flow data management system. In Croy, W.G. (ed) New Zealand Tourism and Hospitality Research Conference Proceedings, Rotorua, 3-5 December 2002 (pp 307-314). Rotorua: School of Tourism and Hospitality, Wairaki Institute of Technology.
- Baykal F (2015) Uluslararası Turizm Ulaştırmasının Akış Yönü ve Dağılımı Dokusu. Ege Coğrafya Dergisi: 57-68, İzmir.
- Becken S, Vuletich S, Campbell S (2007) Developing a GIS-supported tourist flow model for New Zealand. In Developments in tourism research (pp. 123-138). Routledge.
- Bektöre E, Korkmaz E, Erşen G, Atak A (2018) Determination of Frig Valley's potential camp areas and routes by GIS. GSI Journals Serie C: Advancements in Information Sciences and Technologies, 1 (1): 35-50.
- Belçer EM (2012) Turizm Kümelenmesi Analizi ve Kapadokya Örneği. Kobi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Bakanlığı (Nevşehir Hizmet Merkezi Müdürlüğü Yayını, Nevşehir).
- Brewer JG (1978) The Literature of Geography, Londra.

- Buhalis D, Law R (2008) Progress in information technology and tourism management: 20 years on and 10 years after the Internet—The state of eTourism research. *Tourism management*, 29(4), 609-623.
- Buyruk L (2011) Kapadokya'da Butik Otel İşletmeciliğinin Gelişimi ve Sorunları. 1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu, Ürgüp, Nevşehir, 16–19.
- Büyük Ö, Can E (2020) Zeytinyağı Kültürel Rotalarının Turizm Potansiyeli Açısından Değeri ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. *AHBVÜ Turizm Fakültesi Dergisi*, 23 (1), 191-210
- Calderón Puerta DM, Arcila Garrido M (2020) Proposal for the Design of Cultural Tourist Routes through the Use of GIS: An Applied Case. *Revista de Estudios Andaluces*, 39, 134-148
- Castillo-Vizuet D, Gavilanes-Montoya A, Chávez-Velásquez C, Benalcázar-Vergara P, Mestanza-Ramón C (2021) Design of Nature Tourism Route in Chimborazo Wildlife Reserve, Ecuador. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(10), 5293.
- Cihangir E, Demirhan Ö (2020) Peynir turizmi temelli kültür rotaları oluşturulmasına yönelik bir araştırma: Van otlı peynir örneği. *Türk Coğrafya Dergisi* (75), 139-162. DOI: 10.17211/tcd.834251
- Connell J, Page SJ (2008) Exploring the spatial patterns of car-based tourist travel in Loch Lomond and Trossachs National Park, Scotland. *Tourism Management*, 29(3), 561-580.
- Çakır A, Çiftçi G, Çakır G (2017) Trakya Turizm Rotası Projesi: Lezzet Rotası Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*. 5(2), 194-205.
- Çakmak TF (2021) Zonguldak İlinin Endüstriyel Miras Turizmi Üzerine Bir Tur Rotası. *Turist Rehberliği Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(2): 150-161.
- Çekül (2014) Çukurova Kültürel Rota Sistemi Mekansal Planlama Rehberi. ÇEKÜL Vakfı.

- De Blij H, Muller P (1991) *Geography Realms Regions And Concepts*. Seventh Edition, New York: John Wiley & Sons Inc.
- De Freitas CR (2003) *Tourism climatology: evaluating environmental information for decision making and business planning in the recreation and tourism sector*. *International Journal of Biometeorology*, 48(1):45–54.
- Demirci A (2013) *Coğrafya eğitimi ve coğrafi bilgi sistemleri (CBS)*, ed. Ramazan Özey, Fikret Tuna ve Nurettin Bilgen. 21. yüzyılda değişen yaklaşımlar ve yükseköğretimde coğrafya eğitimi içinde: 89-120. Ankara: Pegem Akademi.
- Dölek İ (2020) *Mercimek Kale-Kalecik-Çengilli Tarihi Yol Güzergâhı: Alternatif Bir Turizm Rotası*. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:8 Sayı: UMS'20, 29-33. DOI: 10.18506/anemon.832140
- Erduran Nemutlu F (2018) *Turizm ve Rekreasyon Rotası Belirlenmesi: Çanakkale Örneği*. *Uluslararası Turizm, İşletme, Ekonomi Dergisi*, 2(2): 291-298.
- Erşen G (2017) *İzmir Karaburun Yarımadası Gastronomi Turizmi Ürününe Yönelik Rotalarının Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Gavalas D, Kasapakis V, Konstantopoulos C, Pantziou G, Vathis N (2017) *Scenic route planning for tourists*. *Personal and Ubiquitous Computing*, 21(1), 137-155.
- Gavilanes Montoya AV, Esparza Parra JF, Chávez Velásquez CR, Tito Guanuche PE, Parra Vintimilla GM, Mestanza-Ramón C, Vizuete DDC (2021) *A Nature Tourism Route through GIS to Improve the Visibility of the Natural Resources of the Altar Volcano, Sangay National Park, Ecuador*. *Land*, 10(8), 884.
- Geymen A, Dedeoğlu KO (2016) *Coğrafi Bilgi Sistemlerinden Yararlanılarak Trafik Kazalarının Azaltılması: Kahramanmaraş İli Örneği*. *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6 (2): 79-88.
- Ghulyan H (2017) *Mekânın Üretimi Kuramı ve Türkiye’de Kentsel Mekânın Üretimi: Ankara Örneği*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Gill N, Bharath BD (2013) Identification of optimum path for tourist places using GIS based network analysis: a case study of New Delhi. *International Journal of Advancement in Remote Sensing, GIS and Geography*, 1(2), 34-38.
- Goldner CR, Ritchie JRB (2011) *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. New Jersey: Wiley.
- Goodchild MF (2010) Geographic information systems. In B. Gomez & J.P. Jones III (Eds.). *Research methods in geography: 376-392*. United Kingdom: WileyBlackwell Publishing.
- Gregory D, Johnston R, Pratt G, Watts M, Whatmore S (2009) *The dictionary of human geography*. Fifth edition. United States of America: Wiley-Blackwell Publication.
- Gül S, Yılmaz A (2020) Yerel Kalkınmanın Bir Aracı Olarak Kültür Turizmi ve Kültür Rotaları: Vezirköprü Yöresi Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8 (3).
- Gülbahar O (2009) 1990'lardan Günümüze Türkiye'de Kitle Turizminin Gelişimi ve Alternatif Yönelimler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 14(1), 151-177.
- Gümüş G (2019) *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi: Kapadokya Bölgesinin İnanç Turizmi Kaynaklarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngör Ş (2016) Alternatif Turizm Etkinliği ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Atın Kullanımı: Nevşehir Örneği, *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, Vol: 7, Issue: 22, pp. (81-99).
- Güngör Ş (2018) İç Anadolu Bölgesi'nin Turizm Coğrafyası. Ö. Sertkaya Doğan ve E. Duran (Editörler), *Türkiye Turizm Coğrafyası içinde: 501-542*. Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Güngör Ş (2022) Kapadokya Kültür Yolu'nun Alternatif Turizm Rotası Bağlamında Değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(3),1784-1802.

- Gürdal Dursin A (2011) Görsel iletişim tasarımı kimlik tanıtımı: Nevşehir bölgesi ve Kapadokya etnik kimliği. 1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Kasım, 1: 245-262.
- Halaç HH, Benzer M (2019) Küçük Yerleşim Yerlerinin Turizme Açılmasında Kültürel Mirasın Rota ile Kurgulanması. Geomatik Dergisi, 4(1);23-29.
- Hamilton JM, Tol RSJ (2004) The impacts of climate change on tourism and recreation. Working paper FNU-52, Research Unit Sustainability and Global Change, Hamburg University and Centre for Marine and Atmospheric Science, Hamburg.
- Han Y, Guan H, Duan J (2014) Tour route multiobjective optimization design based on the tourist satisfaction. Discrete Dynamics in Nature and Society.
- Heredotos (2015) Herodot Tarihi. (Çev. Müntekim Ökmen). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Heywood I, Cornelius S, Carver S (2011) An introduction to geographical information systems. Fourth Edition. England: Pearson Education Limited.
- Hu IL, Chang CC, Lin YH (2021) Using big data and social network analysis for cultural tourism planning in Hakka villages. Tourism and Hospitality Research, 21(1), 99-114.
- İlhan İ, Ersoy E (2011) Nevşehir ekonomisinin sektörel analizi. 1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu, Kasım, 4: 153-194.
- İlhan İ (1999) Bölgesel Turizm Planlaması Modeli ve Nevşehir Örneği. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- İlkuçar M, Çetinkaya A (2018) Mobil Telefon ve Google Harita Destekli Yerel Seyahat Rotası Optimizasyonu: Burdur Örneği. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5(1).
- Kasalak MA (2014) Ekoturizm Girişimcilerinin İnovasyona Yatkinliğinin Ölçülmesi: Muğla Yöresinde Yer Alan Ekolojik Oteller Kapsamında Bir Alan Araştırması. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Konya.

- Keleş Eriçok A (2019) Van Gölü Havzası'nda Kültür Rotası Önerisi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 45, 173-199.
- Kervankıran İ, Çuhadar M (2014) Turizm Rotalarının Oluşturulmasında Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Önemi. III. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi Bildiriler Kitabı, 576-589, 04-05 Nisan 2014, Kuşadası, Aydın.
- Kılıç Y (2012) Eskiçağda Kapadokya'da At Yetiştiriciliği. I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, 16-19 Kasım 2011, Nevşehir. Cilt: 8: 189-199. Ankara: Nevşehir Üniversitesi Yayınları:2
- Kozak MA, Bahçe S (2012) Özel İlgi Turizmi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak MA, Nergiz HG (2018) Turizmde Etik. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak MA, Evren S, Çakır O (2013) Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigmaları. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi. 24(1), 7-22.
- Kozak N, Kozak MA, Kozak M (2015) Genel Turizm İlkeler-Kavramlar. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Küçük M (2020) Kurgulanmış Turizm Mekanları ve Turizm Mekanlarına Dönüşmüş Kamusal Mekanlar "Ütopya Cumhuriyetleri". Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lim KH, Chan J, Karunasekera S, Leckie C (2019) Tour recommendation and trip planning using location-based social media: A survey. Knowledge and Information Systems, 60(3), 1247-1275.
- Lin H, Batty M (2009) Virtual geographic environments. California: Esri Press Edition.
- Liu B, Huang SS, Fu H (2017) An application of network analysis on tourist attractions: The case of Xinjiang, China. Tourism Management, 58, 132-141.
- Lourens M (2007) Route tourism: a roadmap for successful destinations and local economic development. Development Southern Africa: 475-490. <https://doi.org/10.1080/03768350701445574>

- Mert T (2014) Nevşehir ili Kozaklı ilçesinin tarihi ve sosyo-ekonomik kültürel yapısı. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Niğde.
- Meyer D (2004) Tourism Routes and Gateways: Key issues for the development of tourism routes and gateways and their potential for Pro- Poor Tourism. Yurtdışı Kalkınma Enstitüsü.
- Montello DR, Sutton PC (2006) An introduction to scientific research methods in geography. London: Sage Publication.
- Nagy K, Piskoti I (2016) Route-Based Tourism Product Development as a Tool for Social Innovation–History-Valley in the Cserehát Region. Available at SSRN 3639494.
- Nicolosi A, Laganà VR, Cortese L, Privitera D (2018) Using the network and MCA on tourist attractions. The case of Aeolian Islands, Italy. Sustainability, 10(11), 4169.
- Onur N (2021) Gastronomi Turizmi ve Hatay Lezzet Rotası. Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 2.
- Özdel M, Meydan A (2019) Nevşehir’de Topografik Özellikler ile Yerleşme ve Nüfus Dağılışı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Rota Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, 1-16.
- Özkul E, Demirer D (2012) Şehirlerin turistik markalaşmasında kalkınma ajanslarının rolü, bölge planları üzerine bir doküman incelemesi. İşletme Araştırmaları Dergisi, 4(4), 157-181.
- Öztaş K, Karabulut T (2006) Turizm Ekonomisi Genel Turizm Bilgileri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Öztürk Y (2013) Destinasyon Tanımı ve Özellikleri, içinde Editör: M. Yeşiltaş, Destinasyon Yönetimi, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2761, Eskişehir.
- Özupak FN (2021) Katılımcı Yaklaşımla Kültürel Rota Önerisi: Bursa Tarihi Kentsel Peyzajında Hisar Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Bursa.

- Page SJ (2019) *Tourism Management*. Abingdon: Routledge.
- Pedrana M (2014) Location-based services and tourism: possible implications for destination. *Current issues in Tourism*, 17(9), 753-762.
- Peng H, Zhang J, Liu Z, Lu L, Yang L (2016) Network analysis of tourist flows: a cross-provincial boundary perspective. *Tourism Geographies*, 18(5), 561-586.
- Pike S (2004) *Destination Marketing Organizations*. Elsevier: The Netherlands
- Pitzi GR (2004) *Encyclopaedia of human geography*. London: Greenwood Publishing.
- Prameshwari T, Wangshimenla J, Surjit L, Ramananda L (2021) GIS Based Route Network Analysis for Tourist Places: A Case Study Of Greater Imphal. *International Journal of Scientific Research in Science, Engineering and Technology (IJSRSET)*, Print ISSN: 2395-1990, Online ISSN: 2394-4099, Volume 8, Issue 2, pp.233-238, March-April-2021. <https://doi.org/10.32628/IJSRSET218229>
- Sarıkaya Levent Y, Uçar M (2018) Kültürel Rotalar Bağlamında Mersin İlinin İnanç Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi. I. Uluslararası Akdeniz Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Cilt:3, 345-356.
- Scott D, Lemieux C (2010) Weather and climate information for tourism. *Procedia Environmental Sciences*, 1, 146-183.
- Scott N, Baggio R, Cooper C (2008) *Network analysis and tourism*. Channel View Publications.
- Sert S (2018) Türkiye Ekonomisinde Turizm. D. Şahin. & Bayram, A. T (Ed.). *Turizm Ekonomisi (içinde)*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Shcherbina O, Shembeleva E (2014) Modeling recreational systems using optimization techniques and information technologies. *Annals of Operations Research*, 221(1), 309-329.
- Shellito BA (2014) *Introduction to geospatial technologies*. New York: W.H. Freeman and Company.

- Shoval N, Isaacson M (2007) Tracking tourists in the digital age. *Annals of Tourism Research*, 34(1), 141-159.
- Smith K (1993) The influence of weather and climate on recreation and tourism. *Weather*, 48, 398-404.
- Smith N (2008) *Uneven Development: Nature, Capital, and the Production of Space*. Athens, Georgia: The University of Georgia Press.
- Şamiloğlu F, Serin Karacaer S (2011) Kapadokya Yöresinin Turizm Potansiyeli ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri. A. Öger (Düz.), 1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri içinde 3: 129-150. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Şeker H (2011) Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü ve Amasya Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Isparta.
- Şen SD (2010) Turizmin Çevresel Etkileri ve Bir Çözüm Olarak Ekoturizm. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Mersin.
- Taştan B (2014) Coğrafya öğretiminde web tabanlı coğrafi bilgi sistemleri (Web CBS) uygulamaları. H. Kaya, A. Karatepe ve A. Özder (Ed.). *Modern yöntem ve tekniklerle coğrafya öğretimi içinde*: 169-191. Ankara: Pegem Akademi.
- Tekin Ö (2014) Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Konya'da Ekoturizm Rotaları. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Konya.
- Tuna F (2013) *Project based GIS implementations in geography education*. Germany: Lap Lambert Academic Publishing.
- Tussyadiah I, Fesenmaier D (2005) Marketing places through first-person stories An analysis of Pennsylvania roadtripper blog. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 25, 299–311.

- Türkel İŞ, Gökdemir S (2021) Dalış Turizmi Kapsamında, Çanakkale Boğazı ve Çevresinde Bulunan Batıkların Dalış Rotalarının Belirlenmesi. Turist Rehberliği Nitel Araştırmalar Dergisi, 2 (1): 44-74
- Türker N (2013) Batı Karadeniz Bölümü Ekoturizm Kaynaklarının Değerlendirilmesi ve Bir Ekoturizm Rotası Önerisi. The Journal of Academic Social Science Studies, 6 (4),1093-1128.
- TÜRSAB (2020) Covid-19' un Turizme Etkileri ve Nevşehir Turizminin Geleceği. İstanbul: TÜRSAB Türkiye Seyahat Acentaları Birliği.
- Umar B (2011) Kappadokia-Bir tarihsel Coğrafya Araştırması ve Gezi Rehberi. İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- United Nations World Tourism Organization. <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms> (23 Kasım 2021).
- UNWTO (2014) Thematic discussion: The Role of Tourism Routes in Fostering Regional Development and Integration. CE,98(5), Madrid.
- Usta Ö (2016) Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Üzülmez M, Akdağ G (2020) Gastronomi Turizminde Yeni Tur Rotaları: 3 A (Adana-Antep-Antakya) Lezzet Bölgesi Örneği. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, Special Issue (4), 51-63.
- Vansteenwegen P, Souffriau W, Berghe GV, Van Oudheusden D (2011) The city trip planner: an expert system for tourists. Expert Systems with Applications, 38(6), 6540-6546.
- Wearing B, Wearing S (1996) Refocusing The Tourist Experience; The Flaneur And The Choraster. Leisure Studies. 1: 229-43.
- Williams A, Shaw G (1994) Tourism and Economic Development: Western European Experiences, Londra.
- Wolfgang W, Alexander H, Herzog D (2017) Recommending a sequence of interesting places for tourist trips. Information Technology & Tourism, 17(1), 31-54.

Wu X, Guan H, Han Y, Ma J (2017) A tour route planning model for tourism experience utility maximization. *Advances in Mechanical Engineering*, 9(10), 1687814017732309.

Yazar Ö (2019) Gökçeada'nın Gastronomi Rotalarında Slow Food ve Gastronomi Turizmi. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yeoman I (2008) *Tomorrow's Tourist*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Yıldız Z (2011) Turizmin Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. 3(5), 54-71.

Yılmaz E (2021) Kültür Turizmde Kamu Özel Sektör İş Birliği Galata Bölgesi Turizm Rotası. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.

Yiğit M (2020) Giresun'un Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Sürdürülebilir Turizm İçin Ekoturizm Rotası Önerisi. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Karabük.

Yun H, Park M (2015) Time–space movement of festival visitors in rural areas using a smart phone application. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 20, 1246–1265.

<https://nevsehir.ktb.gov.tr/> (04 Aralık 2022)

<https://www.ktb.gov.tr/> (04 Aralık 2022)